

STUDENTAVISA I TROMSØ

Organ for Tromsø-studentene
6. årgang - Nr. 4
Mai 1981

UNIVERSITETET I KRISE!

Intervju med Yngvar Løchen.

Side 4.

LANDSTINGET I NSU

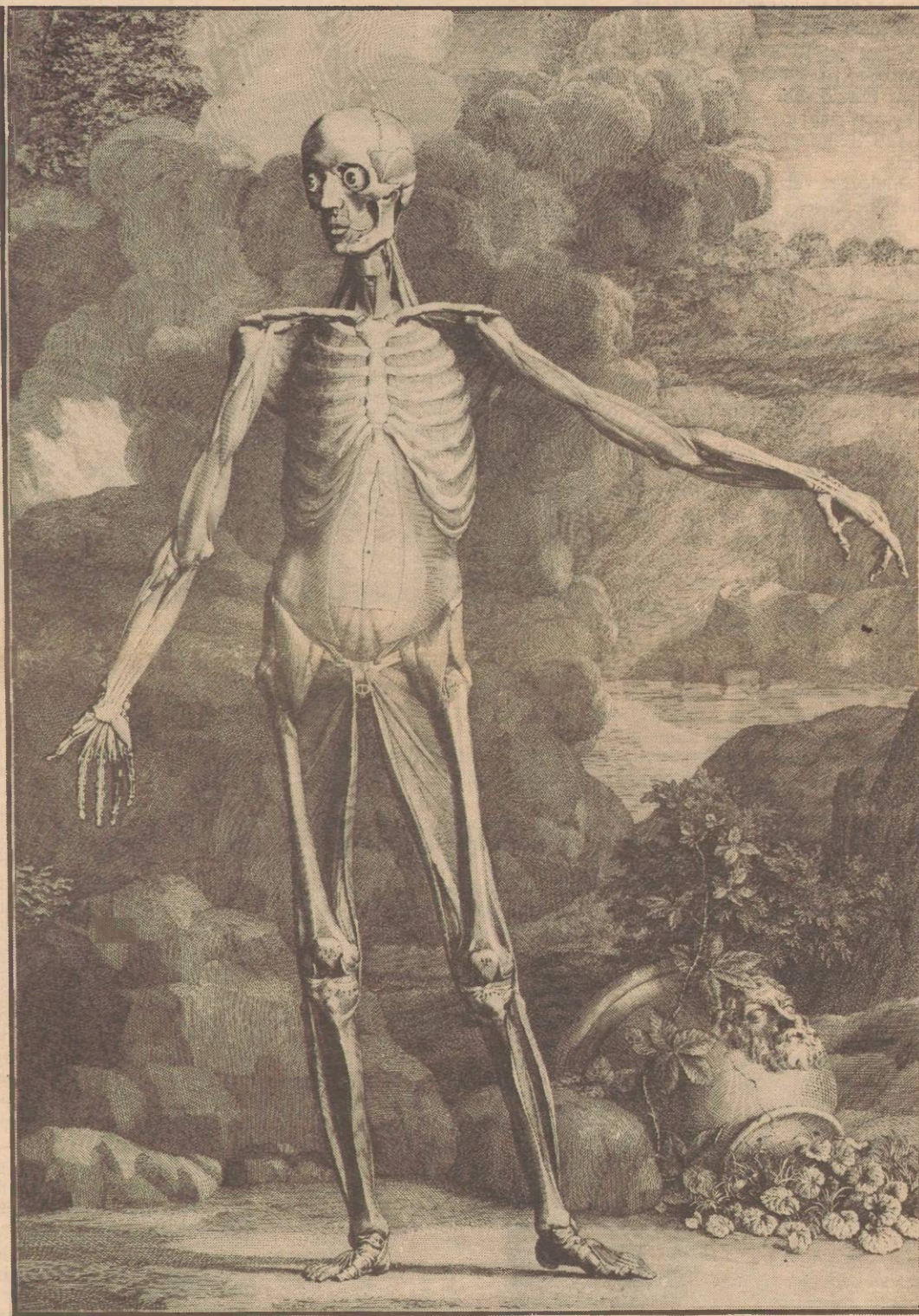
Se side 3

BOLIVIA TERRORISERES AV NARKO-GENERALER

Se side 9.

MUSCULORUM CORPORIS HUMANI

TEMA:

Bør legenes innflytelse over helsepolitikken reduseres?

Fører ekspansjonen av helsevesenet til at vi blir friskere?

Hvilket formål har den moderne medisin?

Hva skyldes nedprioriteringen av forebyggende medisin?

Utdannes det «andre» legetyper i Tromsø enn andre steder?

SE MIDTSIDENE.

Filosofiseksjonen drar til Hellas

— Tekst: Bjørn H. Larsen — Fotos: Ragnar Fjelland —

Filosofiseksjonen var i påsken, nærmere bestemt i tidsrommet 10.-24. april, på ekskursjon til Hellas. Slike ekskur-

sjoner er omdiskutert på universitetet, og Filosofiseksjonen måtte da også streve ganske hardt for å tilpasse opplegget til

de økonomiske rammene som universitetet satte. Helt til det siste var det usikkert om det ble noe av turen.

Dette er ikke det rette sted å argumentere for det faglige utbytte av turen. Men det er helt klart at det faglige utbyttet av ekskursjonen hadde vært langt mindre dersom vi ikke hadde hatt en spesialist på området, stipendiat Tore Frost, som reiseleder. Han arbeider med gresk filosofi, har bodd i Hellas i to år, og snakker gresk.

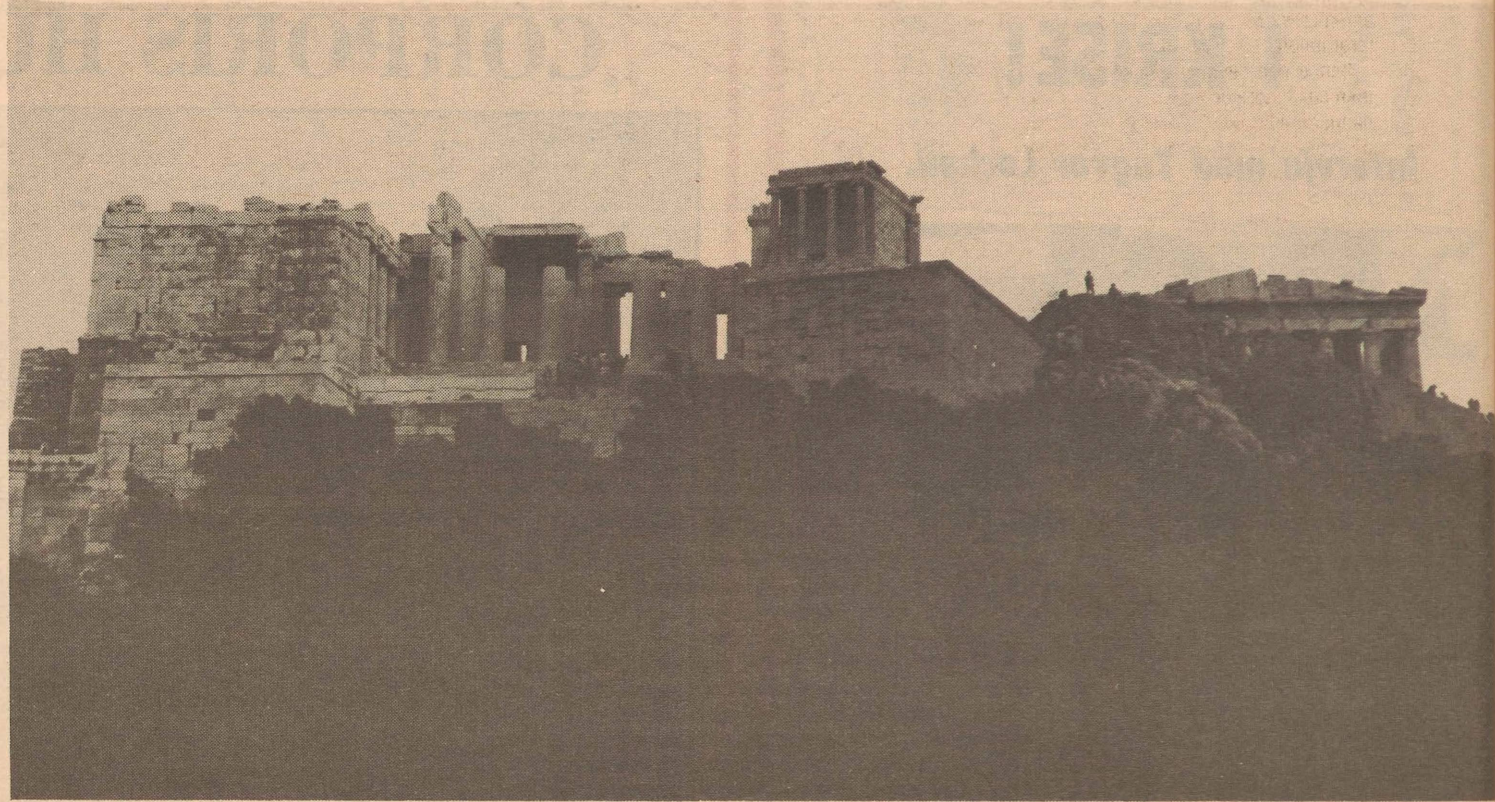
Opplegget var delt i tre deler: Først tre dager i Aten, så en uketur til øyriket utenfor Hellas (Kykkladene) og så igjen fire dager i Aten, med en dagstur til Delfi. Øyturen omfattet de tre øyene, Thira, Syros og Mykonos.

THIRA OG ATLANTIS-MYTEN

Thira (Santorini) er den sørligste øya i Kykladene. Geologisk sett har øya en dramatisk historie. Ca. 1500 f. kr. delte et vulkanutbrudd øya på midten. Den ene delen veltet over og ligger nå på bunnen av havet med spissen ned. Øya har dermed fått en eiendommelig fasett. På den ene siden er det lange sandstrender (for øvrig sorte strender som består av vulkanske) og på den andre siden styrter øya rett ned i havet, på det høyeste opp til to hundre meter.

Før vulkanutbruddet (som man regner med forårsaket en to hundre meter høy flodbølge som utsløttet den minoiske kulturen på Kreta) var det en blomstrende kultur på Thira. I 1967 ble det startet utgravninger på Thira (ved Akrotori) som har brakt mange funn av stor interesse for dagen. Gater er lagt fri, med hus som er bevart i to etasjer eller mer. Det er funnet malt keramikk, men mest oppsiktsvekkende er likevel de praktfulle freskomaleriene med motiver fra dagliglivet.

I dialogen «Timaios» starter

Oppgangspartiet til Akropolis, Aten.

Platon med å fortelle en historie om «Atlantis», som var et samfunn som lå på en øy som sank i havet. Av sammenhengen går det ikke helt klart frem om Platon bare forteller en myte, eller om han faktisk mener å komme med en historisk beretning. Flere forskere mener at Platon faktisk gir en historisk beretning, og at åstedet for «Atlantis» faktisk var Thira. Man kan selvfølgelig si at slik forskning er helt unyttig, men den har faktisk samlet eksperter fra forskjellige fagmiljøer, slik som Platon-eksperter, historikere, arkeologer og geologer. Hvorvidt

man noen gang får et endelig svar på dette spørsmålet, er usikkert, men det er i hvert fall spennende å diskutere de enkelte teorier.

I Aten hadde været de første dagene vært noe skiftende, med en del regn. Det ville vært tåpelig å dra til Middelhavet i begynnelsen av april dersom det primært var en badeferie vi var ute etter. Men vi satte naturligvis umåtelig pris på at solen strålte fra en skyfri himmel på Thira. I det hele tatt vil vi ikke legge skjul på at oppholdet på Thira hadde sine behagelige sider. Thira er en stille øy med ca. 6000 innbyggere og en spesiell egenart. Vindyrking er en av de viktigste næringene. I sin tid importerte tsaren av Russland all vin som ble produsert her. Vi fikk anledning til å konstatere at tsaren hadde god smak.

MYKONOS OG DELOS

Mykonos har nok en svært vakker bebyggelse, og rent arkitektonisk har man vært flink til å bevare øyas særpreg. Men øya er likevel omgjort til et «ferieparadis» med et svært standardisert preg. Men vi var da heller ikke primært interessert i Mykonos. Vi måtte besøke Mykonos for å komme til Delos, som er ei lita langstrakt fjelløy på 5 kv.km som er ubebodd. Delos har fra uminnelige tider vært et religiøst senter. Ifølge mytologien er den fødestedet for guden Apollon, og den nevnes da også for eksempel i Platons dialoger. Gjennom arkeologiske utgravninger har man funnet rester av templer, hus, moloer, torg, teater osv. Rike skulpturfund belyser særlig eldre gresk og senere hellenistisk kunst.

DELFI

De fleste har hørt om Delfi, som var senteret for Apollon-dyrkelsen i antikken. Men de fleste vil forbinde navnet med oraklet, som var det mest berømte i Grekland. I begynnelsen av forrige århundre ble lord Byron skuffet av Delfi. Men etter denne tid har utgravningene gjort Delfi til den mest attraktive severdighet i Hel-

las. Det er neppe urimelig å hevde at ikke minst naturen og beliggenheten har gitt stedet en slik enorm betydning. Vi reiste oppover fjellene med buss gjennom et gullt landskap uten særlig vegetasjon. Stor var derfor vår forbause da vi kom til Delfi med store, skyggefulle oliventrær.

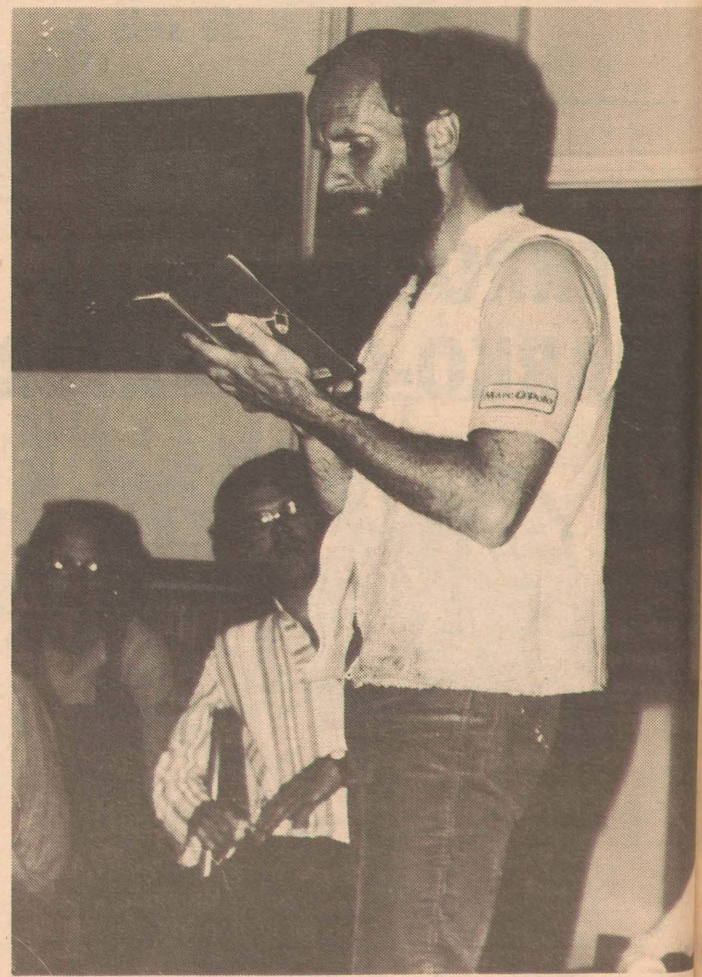
Til slutt vil vi fremheve betydningen av at lærere og studenter er sammen over et lengre tidsrom, og under andre forhold enn de vi er vant til. Ikke hadde vi på forhånd trodd at det skulle være mulig å avvikle en forelesning en kveld på

stranden på Mykonos. Det ble faktisk holdt forelesninger hver kveld mellom kl. sju og ni, når ikke praktiske forhold hindret det (baturer etc.) Emnene spente på «Reisefilosofiens veimerker» og «Grekernes forhold til teknologien».

Det viste seg at skuespiller Frode Rasmussen var på ferie i Hellas samme tid som Filosofiseksjonen var der. Vår snarrådige reiseleder fikk ham til å stille opp på kveldsvis og fremføre den delfiske hymnen til Apollon. En verdig avslutning, med andre ord.

Fra Delfi.

Frode Rasmussen framfører Apollon-hymnen.

STUDENTAVISA I TROMSØ

Organ for Tromsø-
studentene

6. årgang - Nr. 4 - Mai 1981

Magne Myrseth
Toril Ringholm
Berit Brendskag (ans.)
Ingrid Mathisen (ans.)
Svein Stamnes
Torild Nyseth

Adr. Søndre Tollbugt. 7b, Tromsø
Tlf. 81715.

Studentavisa er organ for studentene ved
Univ. i Tromsø og kommer ut ca. en gang i
måned.

Redaksjonen er valgt på Sos. Fronts
politiske grunnlag.

Trykt i 1600 eks.

KRIG ELLER FRED?

Det har i løpet av de siste årene vokst fram en stadig mer omfattende fredsbevegelse her i landet. Stikkord er kampen mot nøytronvåpnene, utstasjoneringa av kjernfysiske mellomdistanseraketter og forhåndslagring av amerikansk militærutstyr. I dag står kravet om «Norden som atomfri sone» i forgrunnen.

Denne nye bevegelsen omfatter ikke bare den tradisjonelle venstresida, men også store deler av sosialdemokratiet og det politiske sentrum. Ett parti danner imidlertid et klart unntak, nemlig AKP. AKP har konsekvent stilt seg på siden av og motarbeidet den fredsbevegelsen som har vokst fram.

I dette nummeret av «Studentavisa» bringer vi et innlegg fra tre personer som forsvare denne politikken til AKP. Innlegget er etter vår mening betegnende for AKPs bankerotte argumentasjon.

— Ifølge artikkelforfatterne sikter Sovjet mot en nyoppdeling av verden gjennom krig. Til tross for tvilsom og tilfeldig sammenrasket statistikk, blir påstanden hengende i løse lufta. Hvis kriteriet er høy økonomisk og militær veksttakt, var denne høyere i Stalin-perioden, da Sovjet ifølge AKP var sosialistisk. Sovjet er i dag riktignok en militær gigant. Men økonomisk og politisk står landet i en svak stilling. Hvis vi samtidig trekker inn det militære potensialet til USA og Sovjets allierte, er det også umulig å hevde at de internasjonale styrkeforholdene går i Sovjets favør. Hva som i denne situasjonen skulle få Sovjet til å satse på en global militær eventyrpolitikk, må vi med AKPs verdensbilde søke i Sovjet-ledernes patologi.

— Ifølge artikkelforfatterne er krigens mål en omfordeling av råvarer, produksjonsanlegg og markeder. Et atomragnarokk vil ikke være et tjenlig middel, siden det da ikke blir noe igjen å omfordele. En total atomkrig er med andre ord lite sannsynlig. Uansett hva man måtte mene i spørsmålet om Sovjet-lederne planlegger å utløse en 3. verdenskrig, er dette en uhyrlig antakelse. Faren for en atomkrig kan ikke bagatelliseres. Supermaktens krigsmaskiner er rustet for en kjernefysisk konfrontasjon. Dersom en konflikt først blir trappet opp i internasjonal målestokk, er det den militære logikken som overtar. Krig i vår tidsalder er ikke et rasjonelt og kontrollerbart prosjekt, slik AKP gjerne vil tro.

Innlegget viser derfor to ting:
AKP har gjort kampen mot Sovjet til den overordnede politiske oppgaven. AKP undervurderer atomkrigsfaren. Dette får skjebnesvangre konsekvenser for partiets holdning til fredspolitikken.

AKP kan ikke støtte noen av de initiativene som i dag blir tatt mot opprustning og krig. I de aktuelle fredsbevegelsene i Vest-Europa ser AKP bare en fare for et forsvarsøst Europa. AKPs svar er det samme som generalene og NATO-politikere: Økt opprustning og en skjerpet konfrontasjonspolitik overfor Sovjet. AKP har derfor ingen politikk for å forhindre krigen. Partiets politikk er istedet å forberede seg militært på å vinne den 3. verdenskrig!

Mot dette vil vi hevde: Den 3. verdenskrig kan ikke vinnes. Det eneste håpet i dag ligger i den mobiliseringa for avspenning og nedrustning som skjer i fagbevegelsen og brede fredsbevegelser.

Landstinget i NSU:

St.melding 45 og studentøkonomien

Når det her skal gis en kort orientering om landstinget i NSU 1981, bør det med en gang meldes at diskusjonen først og fremst konsentrerte seg om de to sentrale studentpolitiske sakene for tida — st.meld. 45 (om arbeid og utdanning) og studentøkonomien. Det var her de politiske skillelinjene innenfor studentbevegelsen kom fram i klartekst, det var her viktige retningslinjer i NSUs framtidige arbeid skulle avgjøres.

Men samtidig ble gjengangere som NSUs organisering og studentvelferdens organisering også i år flittig og iltet diskutert, spesielt med stor deltakelse av gamle travere fra Oslo's studentpolitiske elite.

Dessuten ble resolusjonene som vanlig gjenstand for nitid granskning og etterfølgende flise-spikking, det var særlig de konservative som hadde problemer med å akseptere gode resolusjoner om El Salvador, Polen og Afghanistan.

DKSF var for øvrig den minste flokken ved landstinget, Grønt Gras og Progressiv Front var litt større, mens Sos. Front var den store og hadde et knapt, men likefullt reint flertall. Noen tilfeldige utbrytere, ad hoc organisert i TF (Tilfeldig Front) endret ikke uette bildet.

Men altså, diskusjonene om st.-meld. 45 om arbeid og utdanning (og st.-melding 89 om teknologi-utdanninga) og studentøkonomien dominerte, både saksdebattene og diskusjonen om arbeidsprogrammet for NSU.

AU/NSU hadde — gjennom grundige sakspapirer — lagt til rette for en konstruktiv debatt om St.meldingene 45 og 89 ved å bruke meldingene som et utgangspunkt for en omfattende diskusjon om utdannings-systemet i framtida. Og det burde så absolutt være mye å ta av:

Når KUD i vage formuleringer skisserer sin utdanningspolitiske plattform for 80-åra, med vekt på styrking av grunnutdanninga, større muligheter for å veksle mellom arbeid og utdanning, bedre tilrettelegging for livslang læring, tiltak mot profesjonaliseringstendensene og økt bruk av arbeidslivserfaringer i utdanninga, når KUD tar arbeidsbegrepet opp til diskusjon og foreslår noe i retning av utdanning til arbeidsløshet, da bør NSU møte signalene med sin utdanningspolitikk, med sitt syn

på utdannings-systemet i framtida, og stille krav: Vi vil gjerne åpne skolen for samfunnet, dersom det kan gjøre noe med den skeive rekrutteringa vi i dag har til høyere utdanning. Vi vil styrke grunnutdanninga, dersom det blir økt tverrfaglig undervisning. Vi vil bruke arbeidslivserfaringer i utdanninga, dersom arbeidslivet organiseres slik at det er noen erfaringer å hente for eleven. Vi vil stoppe profesjonaliseringstendensen, dersom det kan hindre yrkesmonopoler. Men vi vil ikke at ungdomsskolen skal gi generell innføring i egenarbeid som alternativ til lønna arbeid for dere 6 der bakerst i kroken som ikke kommer til å få arbeid .....

Det kunne blitt en slik diskusjon om dette og mye mer, men ble det ikke. Dessverre. For det er uhyre viktig at studentene veit hva de vil, og har strategien klar, for på de premisser være rusta til kamp når de konkrete oppfølginger av St.meld. 45 kommer utover i 80-åra. Men Progressiv Front (PF) ville det annerledes. «Avvis melding», hylte de, og gikk til frontalangrep på KUD spesielt og staten generelt. «Staten vil fasere den høyere utdanninga», var PFs tolkning av meldinga, en tolkning som enten skyldes godt utvikla konspirativ fantasi eller at kritikken ble nedskrevet før meldinga ble lest.

Uansett, PFs holdning ga diskusjonen et noe komisk skjær, der Sos. Front forsvarte Staten, KUD og APs gode vilje, mens PF (NKS) hyllet profesjonene, kurs og vektallene og den akademiske dannelse. For PF var det viktigere å avsløre klassestaten, enn å stille krav om endringer i et pedagogisk konservativt, faglig fastlåst og sosialt selekterende utdannings-system. Sjøl DKSF tok avstand fra PFs noe klamme omfavelse av dagens universitet.

Dessverre førte dette til at meldingens behandling av den lavere utdanningas framtidige funksjon og organisering, ble liggende i fred for NSUs landsting, og den nødvendige diskusjonen om arbeidsbegrepet og arbeidsløshetspremissen får vi ta seinere.

Men heldigvis: PF ble stående aleine med sin «avvisnings»-linje, slik at vedtaket fikk et innhold som viser at studentene fortsatt er interessert i å kjempe for et bedre utdannings-system.

Om ikke diskusjonen om studentøkonomien ble like ille som st.melding seansen, ble det også her mye snakk om statens onde vilje: «KUD ønsker studenter på sultegransa, og legger politikken opp deretter. Når Sos. Front mente at statens uholdbare tilstrammingspolitikk overfor studentøkonomi og studentvelferd, må sees i sammenheng med den økonomiske krisa, mente PF det heller var et resultat av Førdes studentfiendtlighet. Men om analysene var forskjellige, så var enigheten stor om de konkrete krav som bør stilles til studentøkonomi og velferd. Men bare nesten. Tromsøs 3 Sos. Front stemmer kom godt med da SOS. Front nedstemte PF's forslag om ikke å stille krav om behovsprøvd tilbakebetaling av studielån. Det ville vært nokså pinlig å vende tilbake til Tromsø med NSU-vedtak på at du bør tilbakebetale like mye av lånet om du tjener 60 000 eller 130 000 2 år etter endt utdanning.

Med samme flertall mener NSU fortsatt at organiseringa av studentvelferden i samskipnader medfører at studenter og ansatte ansvarliggjøres for statens manglende velferdspolitik, og bør derfor avskaffes til fordel for en oppsplitta, statlig underlagt velferdsorganisering. Mot PF, Grønt Gras og Dksf's stemmer.

Når det gjelder organiseringa av NSU fikk PF i år gjennomslag for sitt gamle krav om opprettelse av basisgrupper. Likevel ble det en lang og kjedelig diskusjon, prega av gammel prestisje og det-var-ikke-akkurat-slik-vihadde-tenkt-det-holdninger. For å vise at PF ville gå lenger enn Sos. Front, stilte de krav om at AU/NSU skulle delta aktivt i opprettelsen av basisgrupper. En oppgave for de 7-8 studentene som skal koordinere NSUs arbeidstid og politikk?

Det var likevel konstruktive elementer i denne debatten. Landstinget krevde styrking av AUs kontakt med delegatgruppene, mindre bruk av tåkete, uforståelig språk, og nedkjemping av eventuelle tendenser til pampe-velde. Noe det nye AU bør merke seg.

Skjønt det går vel greit, for å jamføre med en hyggelig melding helt på slutten: Tromsø ble representert i det nyvalgte AU! Jens Bjørnåvold stiger fra sommeren av ned fra de filosofiske høyder, for på heltid å kjempe for flere kroner og færre fagidioter.

Geir Barvik/DG

Utdanning - fortsatt et privilegium for de få

Ei undersøkelse foretatt av Norsk Studentunion høsten 1978 viser:

— Ingen nemneverdig endring i den sosiale rekrutteringsstrukturen til universiteta sida 1971.

— gjennomsnittsstudenten finansierer bare omlag 55 pst. av studiet med lån og stipend fra Statens Lånekasse for utdanning, og denne finansieringsandelen har vært synkende de siste åra.

— knapt 1/2-parten av studentene har inntektsgivende arbeid i semestret ved sida av studiet.

— enkeltgrupper som f. eks. studenter som er enslige forsørgere er særs ille ute, og får bare omlag 25 pst. av inntektene sine fra Lånekassa.

SOSIAL REKRUTTERING

Iforhold til yrkesgruppens andel av den yrkesaktive delen av befolkningen opptar barn av akademikere 7-8 ganger så mange studie-plasser som barn av arbeidere. Arbeiderne utgjør omlag 40 pst av den yrkesaktive befolkninga, men bare 18,6 pst av studentene kommer fra arbeiderfamilier. Akademikerne utgjør derimot bare 5 pst av de yrkesaktive, mens akademikerbarna okkuperer heile 17,7 pst av studieplassene ved universitetet.

AUKA EGENFINANSIERING AV STUDIENE.

Det mest framtrepende utviklingstrekket i løpet av 70-tallet er overgangen til auka egenfinansiering av studiene. I 1973/74 fikk bortebuere 68,5 pst. av inntektene sine fra Lånekassa. Høsten 1978 var det tilsvarende tallet 59 pst. Nedgangen i finansieringsdelen fra Lånekassa er blitt kompensert med meir jobbing ved sida av studiet.

Høsten 1978 hadde 40 pst. av studentene på landsbasis inntekts-givende arbeid ved sida av studiet. 63,5 pst. av de som jobba deltid oppga økonomiske årsaker som viktigste grunn til at de hadde slikt arbeid.

ENSLIGE FORSØRGERE SÆRS ILLE UTE.

Dagens utdannings-system er skreddersydd for enslige studenter mellom 20 og 25 år som ikke har barn. Dette kommer klart fram når en ser at lån og stipend fra Lånekassa bare bidro med 23,6 pst. av inntektene til f. eks. de enslige forsørgere. Videre får denne gruppa 45,7 pst. av inntektene sine fra arbeid ved sida av studiet.

Universitetet i krise!

Intervju med Yngvar Løchen

Universitetet er i krise. Nye undervisningsinstitusjoner ekspanderer inn på områder som tidligere var forbeholdt universitetet. DH-skolene forsker mer, utvider sine fagområder og får stadig større utdanningstilbud. Kandidatene derfra utkonkurrerer universitetsutdannede på arbeidsmarkedet. Samtidig blir det flere

direkte yrkes-utdanninger ved universitetet som teknologiutdanning, og her i Tromsø i tillegg fiskerifag.

Hva skal «teoretikernes høyborg» bedrive i framtida?

Vi lot avtrappende rektor Yngvar Løken få anledning til å gi et svar på dette.

L: Du sier at universitetet er i krise. La oss da ikke glemme at universitetet er forholdsvis lite konjunkturømfindlig og ikke som en lang rekke bedrifter truet av konkurs. Og noen av problemene har også en mer allmenn karakter: alle samfunnsinstitusjoner er utsatt for brytninger og debatt hva angår deres formål og styring. Ta kirken, helsevesenet, forsvar, kanskje også partiene. Hva grunnlaget er for slike problemer, kan vi ikke ta opp her. Det er langt fra bare økonomisk depresejon og inflasjon, selv om det også her er klare årsaker. Vi merker jo her i Tromsø også stagnasjonen i universitetsbudsjettet, noe som er kommet tidlig på oss.

ANDRE INSTITUSJONER OVERTAR FORSKNINGEN

L: La oss gå litt tilbake i tiden. Etter krigen hadde universitetene en stor oppgave med å bygge opp igjen grunnforskningsapparatet, som var blitt liggende nede under krigen, og å møte utdannings-eksplisjonen med gode tilbud. Det ble mye grunnforskning og grunnfag. Og universitetene kom noe på siden av samfunnet, et forhold som ble trukket frem i 1968-debatten. Universitetenes evne til å møte samfunnets problemer ble ikke godt nok utviklet, og her ligger nok en av grunnene til at det nå er kommet en lang rekke utdannings- og forskningsinstitusjoner opp på siden av universitetene. Departementene har også fått egne forskningsbevilgninger. Etterhvert har nå universitetene engasjert seg meget i oppdragsforskning uten at vi har fått et godt mønster for hvordan den skal drives.

Jeg synes at vi her har noen uklarheter, og jeg vil ikke se det som noen fordel at universitetene påtar seg veldig mange kortsiktige og til dels praktisk pregede forskningsoppgaver. Jeg skulle ønske at vi kunne drive en slags anvendt

forskning som bygger på den oppfatning at universitetet skal vær et sentrum for kontroversielle og opposisjonelle ideer, gjerne gjennom brede, nokså langsiktige og tverrfaglige programmer. Dette forutsetter jo en form for kontakt med omgivelsene som er svært vanskelig å få i stand. Det er ingen enkel sak å få forskningsrapportene opp av skuffene og inn i politiske handlingstiltak.

Det er jo ofte slik at forskning blir oversett.

UNIVERSITETETS FRIESTILLING

SA: Men vil ikke en slik forskning med nær tilknytning til næringsliv og politikk kunne rokke ved Universitetets frie stilling?

L: Nå var jo Universitetet i Tromsø både en universitetspolitisk reform og et regionalpolitisk tiltak. Det ville neppe blitt noe universitet her om det skulle ensidig vært en akademisk institusjon, uten noen tilknytning til samfunnslivet utenfor. Vi har allerede fra starten av fått en del forpliktelser. Jeg mener at det gir universitetet vårt et interessant særprege. Jeg kan ikke se at vår frie stilling er vesentlig rokket ved av den grunn, og dette forhold går ikke ut over kvaliteten av vårt arbeid. Kanskje legger en del av oss problemstillingene noe annerledes an, men utover det kan vi fullt ut rette oss etter vitenskapens behov.

SA: Men vil ikke forskningen lett bli begrenset p.g.a. politiske bindinger?

L: En vanlig oppfatning er at den statlige kontroll som i en periode fant sted ved Roskilde Universitetssentrum ble iverksatt på grunn av det sterke preget marxistene satte på dette universitetet. Klart nok må et universitet holde seg innen visse rammer. Men vi har ikke hatt store problemer. I Norge driver staten ingen veldig klar kontroll over universitetene,

og vi underviser og forsker på det vi vil. Det er jo også kommet en god del samfunnskritisk stoff fra våre universitet, også vårt.

SA: Nå styres vel universitetet delvis av markedskreftene som vel teknologiutdanninga er et klart eksempel på?

L: Personlig har jeg lenge vært skeptisk til det forhold at den vesentligste del av den lille vekst som måtte komme i den høyere utdanningssektor vil falle så klart på teknologisiden. Dette har jeg ofte gitt uttrykk for. Likevel er problemstillingen veldig meget den at dersom universitetene ikke ville bli med, slik de vil, så ville denne veksten ensidig komme de mer utpregede tekniske miljøene til gode. Og dersom Universitetet i Tromsø skulle velge å stå utenfor, så ville det bare bety at de andre universitetene kom sterkere med, og at vi ikke kunne gi tilbud til de studenter som ønsker seg slik utdanning. Universitetene ønsker å bygge en bro mellom teknologien og øvrige intellektuelle kulturer, og jeg håper vi får det til. Du har selvfølgelig rett i at markedskreftene øver innflytelse på vårt arbeid.

I en viss grad må vi godta det. Et universitet som står fullstendig fritt i forhold til enhver innflytelse utenfra kan også bli for fjernt.

UNIVERSITETET SOM YRKESSKOLE

SA: Må universitetet nå satse på rein yrkesutdanning for å overleve?

L: Nei. Det er klart at vi har virksomheter ved universitetet som ikke leder henimot noe yrke. Vi driver jo vitenskap også for å skape kunnskap, uten at vi direkte og alltid tenker på nytten. Et universitet kan ikke overse det. Men vi ville også møte hard kritikk fra studentene om vi ikke tok hensyn til at de skal ha et yrke etter endt eksamen. Igjen er altså et universitet en nokså sammensatt organisme.

Nedgangstidene skjerper konkurransen, mener rektor Yngvar Løchen.

Vi har jo filosofi og teknologi snart, og denne spennvidden skal vi beholde. Men over hele linjen må det være faglig dybde og vi må utvikle den kritiske forståelse. Ellers ville vi ikke være noe universitet.

KONKURRANSE FRA DH-SKOLENE

SA: Kan du si noe mer om årsakene til at DH-skolene utkonkurrerer universitetet?

L: Nedgangstidene skjerper konkurransen. DH-skolene har mer yrkesretta utdanning som det er lettere å få jobb på. Og kortere utdanningstid. Det er muligens lettere for DH-skolene å få gjennomslag fordi de har lokale politikere i ryggen.

SA: Hvordan ser du på opprettelse av DH i sør-fylket?

L: Jeg tror ikke dette vil føre til problemer for UiTø. Vi har et godt samarbeid med DH-skolen i Alta.

Men vi kan ikke ta initiativ som kan slå ut de langt spinklere miljøene ved disse skolene, f. eks. ved å satse på fag som de skal utvikle.

EX. PHIL.

SA: Mye tyder på at ex.phil står i fare for å forsvinne. Den nye cand.mag.-ordninga på 4 år og teknologiutdanninga presser den skate ut. Exphil. står vel som symbol for fordypning og kritisk holdning til vitenskapen. Hvordan ser du på denne utviklinga?

L: Det ville være beklagelig dersom ex.phil. forsvinner.

S.A: Til slutt, du er nå i ferd med å avslutte din tid som rektor, noen kommentar i den forbindelse?

Y.L: Jeg synes det har vært en fin tid, lærerrikt, men jeg ser fram til å ta fatt på fag igjen. Jeg går tilbake til min stilling som professor på ISV.

— Og velkommen skal du være

Stor aktivitet i Nordisk Sommeruniversitets Tromsøavdeling

Nordisk Sommeruniversitets lokalavdeling i Tromsø kan se tilbake på sitt mest aktive år siden opprettelsen. Et 70 talls personer har deltatt i studiekretsene de siste to semestrene. Lokalavdelingen har hatt sju kretser igang, emnene spenner fra helseproblematikk, kvinneforskning til alternativer til den kommersialiserte musikk. Kretseltakerne rekrutteres ikke bare fra universitetet, men også

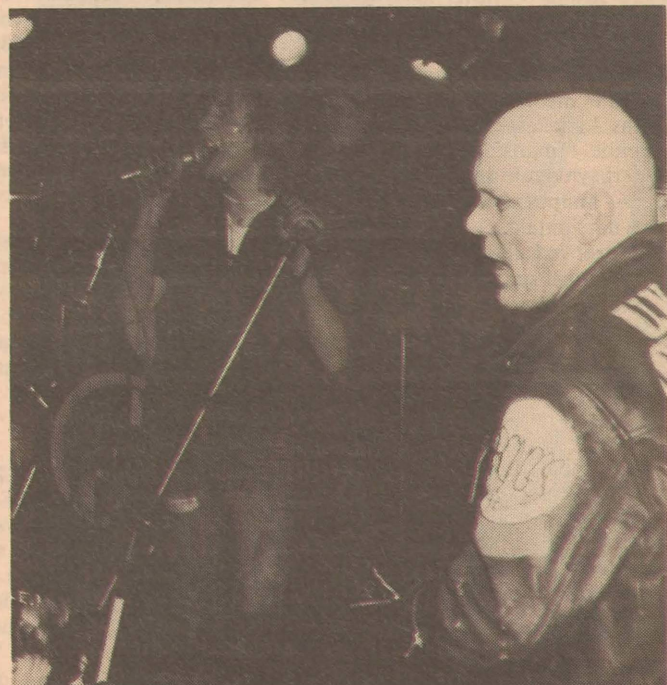
fra f. eks. lærerskola og arbeidsplasser. I de to siste semestrene er det kvinnekretsen og verdensøkonomikretsen som har hatt den største aktivitet.

Musikkretsen har nylig utgitt et lite hefte «Pønk — bakgrunn og Utvikling». Den er skrevet av tre fra musikkretsen i Tromsø og gir et kort historisk riss av pønkscenens utvikling i England og hvordan den ble mottatt i Norge.

Torsdag 21. mai kl.19.00 (Odd Bergbygget rom 320) avholder lokalavdelingen sitt årsmøte med blant annet orientering om NSUs sommersesjon 1981 i Askov, Danmark.

Lokalavdelingens adresse er: NSU, Tromsø, Søndre Tollbugt.7b,900 Tromsø.

Rune Hagen.

Alternativ til kommersiell musikk??? Her Pønk-gruppa ANTI-PASTI.

Den nye uavhengige polske studentorganisasjonen etter sin første landskongress

Av Jens Bjørnåvold

Den uavhengige polske studentorganisasjonen NZS arrangerte i perioden 3. — 6. april sin første landskongress. 140 delegater fra hele Polen møttes på Jagiellonski-Universitetet i Krakow. Kongressen ble en oppsummering av den aktiviteten som har funnet sted siden det første initiativet til organisering ble tatt i september 1980. I tida som er gått har medlemstallet vokst fra 0 til å omfatte 25 prosent av alle polske studenter. Organisasjonen er godkjent av myndighetene på like fot med den offisielle, kommunistpartiavhengige, SZSP. En rekke universitetsreformer er satt i gang som følge av press fra NZS' side, og, ikke minst, NZS er blitt en del av den almene politiske bevegelsen som vinner større og større oppslutning i Polen.

Men viktigere enn tilbakeblikket er diskusjonene om den rollen NZS skal spille i tida som kommer. Kongressen hadde i utgangspunktet satt seg som mål å diskutere følgende saker:

- NZS' rolle i den almene politiske prosessen.
- NZS' ideologiske fundament.
- NZS' holdning til: Solidarnosc
- Bonde-Solidaritet
- SZSP
- Universitetsreformene
- Problemene omkring politiske fanger.

Organisasjonens syn på sin rolle i den almene politiske prosessen illustreres godt gjennom et brev til den norske studentunionen (NSU) i forbindelse med landstinget i Oslo i begynnelsen av april: « . . . nå er øyeblikket da framtida til vår nasjon og eksistensen av en bevegelse med 10 millioner medlemmer bestemmes. Vi — den uavhengige studentunionen (NZS) er en del av denne bevegelsen. Hen-

Plakatlesing på Universitetet i Warszawa. Foto: Jens Christian Smeby.

dingene for et halvt år siden ga oss anledning til å begynne et uavhengig arbeid for arbeidere, bønder, vitenskapsfolk og studenter. August -80 var en utrolig endring, spesielt når vi tenker tilbake på tidligere forsøk som alltid endte med represjon fra politiets side.

Slik var det i 1956, da vi våknet opp fra Stalinismen, i 1968 da spontane protester fra intelligentsia og studenter førte til varige represjoner og i 1970 og i 1976 da arbeideres blod ble spilt på østersjøkysten. Denne gangen brukte vi en

annen form for protest. Vi demonstrerte ikke foran myndighetenes bygninger, vi gråt ikke. På grunn av dette skjøt ingen, ingen brukte gummikøller, ingen ble drept eller skadd. Forståelsen og fornuften vant over følelsene. . . betegnelsen polsk revolusjon blir brukt for å henlede oppmerksomheten mot enheten i nasjonen, man innser de felles målene uten hensyn til sosial avstamning, alder eller verdenssyn . . . august -80 muliggjorde Solidarnosc . . . august muliggjorde NZS.»

Sitatet ovenfor viser til fulle den

betydning som tillegges bredden i den politiske bevegelsen — folkebevegelsen om man vil. NZS' kongress gikk da også inn for et nært samarbeid med Solidarnosc. Fra midten av april ble det mellom de to organisasjonene for å utveksle informasjon og koordinere aktivitet.

Nå skal det ikke underslås at det finnes ulike syn på hvordan NZS' rolle konkret skal formuleres. Disse synene kom til uttrykk på kongressen under diskusjon om «det ideologiske fundamentet». Jaros-

law Guzy, nylagt leder for NZS, framstilte uenigheten på følgende måte: « . . . først og fremst, noen mulighet til å gjøre seg ferdig med den ideologiske debatten fikk kongressen ikke. Det foreligger imidlertid to utkast til en ideologisk erklæring, et fra Krakow og et fra Warszawa. . . forskjellen ligger i hva som vektlegges og, til en viss grad, hvordan ting formuleres. Krakow vektlegger de mer generelle nasjonale og politiske problemene. Warszawa tar derimot mange av sine ideer fra KOR (intellektuell støttekomite for arbeidernes rettigheter). Krakow ønsker å skape en bredere politisk basis for på den måten å kunne plassere seg i den reelle politiske situasjonen i Polen i dag».

Kongressen viste, uansett denne uenigheten, at NZS plasserer seg godt innenfor den rammen Solidarnosc har trukket opp. NZS er ingen urofaktor innenfor den politiske prosessen. Uenighetene innenfor organisasjonen kan muligens sees på som tilsvarende dem man finner innenfor Solidarnosc. Dette er en uenighet mellom de mer moderate som ønsker å gå forsiktig fram (jfr. Guzys utsagn: «plassere seg innenfor den reelle politiske situasjonen. . .») og de mer utålmodige, i en viss forstand radikale, kreftene, hovedsaklig representert gjennom KOR og intelligentsiaen.

Men, til tross for uenigheter, NZS står i dag godt rustet for å møte utfordringene som vil komme. Som Jaroslaw Guzy uttrykte det: « . . . organisasjonen er ennå ikke voksen vi ser fortsatt etter vår form og etter et ideologisk fundament. Dette er imidlertid ikke skadelig ennå, det som er viktig nå er aktivitet, og det mangler da heller ikke».

TOMEK KULESZA

— aktivist i studentbevegelsen NZS i Warszawa

Intervjuet av Jens Christian Smeby

Dette er et intervju med en aktivist fra den nye uavhengige studentbevegelsen NZS i Warszawa, Tomek Kulesza.

— Hva har de viktigste kravene til NZS vært?

Tomek Kulesza: Etter studentstreikene som startet i Lodz ble NZS godkjent som studentorganisasjon på linje med den gamle kommunistpartidominerte studentorganisasjonen SZSP. Kravene om valgfritt russisk og reduksjon av obligatorisk marxisme ble innfridd. Vi fikk også gjennomslag for en forlenging av studiet fra 4 1/2 til 5 år.

Grunnen til at det er så viktig for oss å kunne velge språk er jo at for å få tilgang på kritisk litteratur må vi beherske engelsk eller tysk. Når vi reagerer på marxismeundervisningen er det fordi det er så mye av den og den er ikke relevant for resten av studiet. Jeg som studerer engelsk har f. eks. dette semesteret flere timer marxistisk økonomi enn engelsk litteratur. Vi vil ha en innføring i marxisme på lik linje med andre teoretiske retninger. Vi vil også ha større valgfrihet. Universitetssystemet i Polen er veldig skolepreget. Vi kan ha over 40 undervisningstimer i uken. Vi arbeider nå med en omlegging

av hele universitetssystemet til et system som ligner det amerikanske gradssystemet (ligner det norske systemet). I dag studerer man bare et fag og det er ikke valgmuligheter. Vi arbeider for færre eksamener, større valgfrihet og bedre tilgang på litteratur. Bøker på engelsk er veldig vanskelig å oppdrive. Vi vil ha bedre tid til selvstendige studier.

— Hvordan er studiesituasjonen, er det vanskelig å komme inn på Universitetet, hvordan er den sosiale rekrutteringen, hvordan er stønadssystemet og hvordan er arbeidsmulighetene etterpå?

T.K.: For å komme inn på Universitetet må en ha bestått en opptaksprøve på det faget en ønsker å studere. Det er mange som ikke kommer inn. Stønadssystemet er slik at de som har foreldre som tjener lite får stipend. Grensen er lav slik at det er få som får. De som kommer utenbys fra får studenthybel og et lite borteboerstipend. Det finnes også noen små stipender som gis til de som gjør det godt. De fleste studentene forsørges av foreldrene sine. De som har foreldre i Warszawa bor hjemme. Den sosiale rekrutteringen til universitetet er klart skeiv, men jeg

tror ikke det kommer så mye av stønadssystemet. Arbeidsmulighetene for akademikere varierer svært fra fag til fag. For humanistiske fag er det stort sett vanskelig. Lønsmessig ligger akademikere lavt. En vanlig ingeniør tjener ca. 5000 zł i måneden. Til sammenligning tjener en vanlig ar-

beider ca. 10.000 og en stålarbeider over 15.000 zł i måneden.

— Hva har NZS gjort her i Warszawa?

T.K.: Det viktigste for oss nå er å bli en slagkraftig studentorganisasjon. Vi må ut blant studentene og vi må føre en politikk slik at studentene ser de trenger oss. Vi vil være en fagorganisasjon for studentene.

Et viktig arbeidsområde i dag er planene for omlegging av studiene. Vi driver også i disse dager et arbeid med å finne ut hva som egentlig skjedde under studentoppstanden i 68, som brutalt ble slått ned av myndighetene. Flere ble drept. Vi har fått satt opp en minneplate over de falne studentene her på Universitetet. Det er et symbol og en advarsel mot myndighetenes reaksjon og undertrykking av studentbevegelsen, men de kan ikke stoppe oss. Det siste nummeret av avisa vår er i helhet viet det som skjedde i 68. Vi Vi husker det enda og det er viktig å spre informasjon om hva som virkelig skjedde.

— Hvordan er forholdet mellom NZS og SZSP?

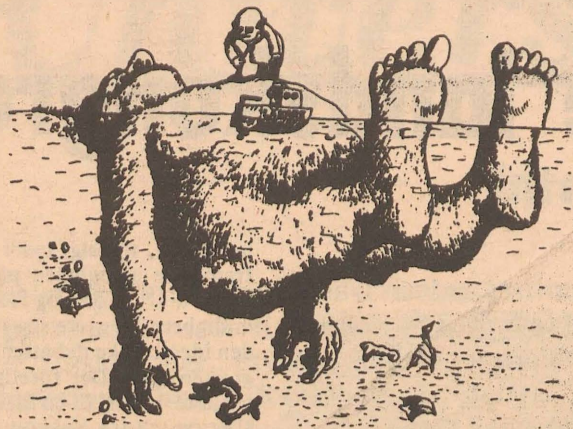
T.K.: Tidligere var det bare en studentorganisasjon, den kommunistpartikontrollerte SZSP. I dag er det en stille krig mellom de to organisasjonene.

— Er NZS bare en studentorganisasjon eller tar dere også opp problemer som gjelder hele samfunnet?

T.K.: Det er helt umulig å lage et slikt skille. Vi er selvfølgelig først og fremst en studentorganisasjon, men når vi stiller krav som studentene er det samtidig krav til samfunnet. Universitetet er ikke isolert fra resten av samfunnet. Det samme gjelder for studentorganisasjoner i andre land. Spørsmålet er det samme som blir stilt til Solidarnosc, om er det en politisk organisasjon. Solidaritet stiller krav som har økonomiske konsekvenser, derfor er det en politisk organisasjon. Problemene vi som studenter møter gjelder ikke bare Universitetet, de gjelder hele samfunnet. I dette arbeidet organiserer Solidarnosc arbeiderne, vi i NZS organiserer studentene.

Det medisinske isberget

1. Medisinen i en TILLITSKRISE

Moderne medisin kan like gjerne kalles en «teknisk medisin». Med det vil jeg antyde at den oppfatter seg selv som en naturvitenskap, på linje med fysikk og kjemi, den har et høyt teknologisk nivå og en høy grad av spesialisering.

A beskrive medisinenes fortjenester skulle være unødvendig. Den saken blir meget godt ivare tatt. Men til tross for de fortjenester moderne medisin har, og til tross for at de i aller høyeste grad blir fremhevet, er det likevel et faktum at tilliten til medisinen er sviktende. Dette er for øvrig et fenomen som ikke bare berører medisinen. Vi ser det på andre områder også. Troen på at alle problemer, menneskelige, miljømessige, sosiale osv. skal løses ved hjelp av vitenskap og teknologi, er blitt sterkt svekket de siste årene.

Vi har fått en rekke alternativer til den etablerte vitenskap og teknologi — ordet «alternativ teknologi» skulle være velkjent. På medisinenes område har vi fått en oppblomstring av alternative medisinske retninger, slik som homøopati, naturmedisin, soneterapi, akupunktur og hva de nå alle kalles.

2. HVA GJØR MEDISINEN TIL EN VITENSKAP?

Så spørsmålet om forskjellen

mellom vitenskap og pseudovitenskap (det som tilsynelatende er vitenskap men i virkeligheten ikke er det) er derfor igjen blitt aktuelt. De fleste leger vil hevde at etablert medisin er en vitenskap, mens f.eks. urtemedisin og akupunktur er pseudo-vitenskaper. Hvis man spør hva som kjennetegner en vitenskap, vil man ikke få noe klart svar utover det trivielle at en vitenskap kjennetegnes ved at man benytter en **vitenskapelig metode**, hvis man så spør hva denne metoden består i, vil man normalt ikke få noe svar enn henvisning til «klinisk kontrollerte forsøk».

Kanskje er ikke forskjellen mellom vitenskap og ikke-vitenskap så stor som vi ofte tror, og kanskje er ikke vitenskap så mye verd heller? En kjent vitenskapsteoretiker, Paul Feyerabend, hevder nettopp dette. Avstanden mellom vitenskap og f.eks. magi er neppe så stor som vi ofte tror. I hver tfall er det lett å vise at moderne vitenskap inneholder en god porsjon magi, og medisinen er kanskje det beste eksempel her.

Kreftaksjonen 80, som ble utviklet i samarbeid med NRK, er et godt eksempel på dette. Det ble kjørt en rekke programmer som vel bare skiller seg fra rene reklameprogrammer ved at de ikke ble betalt av annonsøren. Hver dag før Dagsrevyen ble det skrevet

Ragnar Fjelland:

NOEN TANKER OM MODERNE MEDISIN

med store bokstaver på skjermen: «Forskning hjelper!» Dette kan ikke oppfattes som noe annet enn besvergelses, som jo spiller en rolle ved magiske ritualer.

Det var da også interessant å se at det dukket opp en artikkel i Tidsskrift for Den Norske Lægeforening (nr. 32, 1980) skrevet av en lege ved Radiumhospitalet med tittelen: «Kreftforskning hjelper ikke». Men enda mer interessant er det svaret som blir gitt i det påfølgende nummer av formannen i Opplysningsutvalget i Landsforeningen mot Kreft, Jan Vincents Johannessen. Han innrømmet at «...fremskrittene de siste tiår har vært meget moderate når det gjelder de store pasientgrupper og at de betydelige fremskritt gjelder små pasientgrupper». Men her er det åpenbart smålig å komme trekkende med statistikk. Han fortsetter:

«For en ung pasient som i dag helbredes for sin testikkelkreft, men som for ti år siden ville vært dødsdømt, er det selvsagt revnende likegyldig om hans helbredelse gir seg lite utslag på den totale overlevelsesstatistikk for kreftsykdommer».

3. DET TEKNOLOGISKE IDEAL

Men Kreftaksjon 80 sa mer om moderne medisin enn dette. Det som vel imponerte seerene mest, var det fantastiske oppbud av avansert **teknologi**. Svært mye av det som betraktes som medisinske triumfer de senere årene er fremfor alt teknologiske triumfer.

At det skjer enorme tek-

nologiske fremskritt innen medisinsk forskning, det er det ingen tvil om. Det er lett å la seg imponere at de fantastisk intrikate operasjoner som blir gjort m ulig med moderne teknologi. Det er også lett å vise at man gjør store fremskritt på stadig mer avgrensede områder, områder der det er lett å definere hva fremskrittet består i.

Når det benyttes så mye mer penger til forskning i mikrobiologi enn i sosialmedisin (og når det bygges opp store og teknisk avanserte sentralsykehus på bekostning av primærhelsetjenesten), så er grunnelsen at dette er mer fundamental forskning, som vil vise seg nyttig om noen år.

Derfor glemmer vi å stille de helt elementære spørsmålene: «Blir vi friskere?» og «Lever vi lenger?» Svarene må i begge tilfeller bli «Nei». Man kan selvfølgelig si at dette ikke er medisinenes feil, at det egentlig er samfunnet som i stadig større grad blir sykdomsfremkallende. Men hvis dette er tilfellet, burde nettopp medisinen være den første til å ta opp disse problemene, de er jo nettopp helseproblemer.

4. EN NY MEDISINSK VITENSKAP?

Der ser ut til at det trengs en grunnleggende teoretisk nyorientering innen medisinen i dag. Jeg har selvfølgelig ingen oppskrift på hvordan en slik teori må se ut, men den må gjøre oss i stand til å svare på spørsmål som angår mennesket som helhet. Begreper som «helhet» og «sammenheng» blir derfor

grunnleggende. I våre dager skal man slike spørsmål som «me fysiske», uten å være klar over

Forts. side

Medisin som samfunnsvitenskap

Intervju med Rolf Hanao

«Medisinen er en samfunnsvitenskap og politikk er intet annet enn medisin i stor målestokk».

Disse ordene er hentet fra sosialmedisins far, den tyske lege Rudolf Virchow, i midten av forrige århundre. Sosialmedisins historie har bakgrunn i den Franske revolusjon og har derfor radikale politiske røtter. Senere ble den mer eller mindre glemt, etterhvert som den tradisjonelle medisin gjorde nye fremskritt f. eks. gjennom bakteriologien og vaksinasjonen, grunnpilarer i den moderne medisin.

Norsk sosialmedisinsk tradisjon ble startet av bl.a. Karl Evang og kretsen rundt Sosialistiske legers forening i mellomkrigstida. Sosialmedisin har altså en klar radikal politisk forankring, med en kritisk innstilling overfor medisinen, og særlig hygienens tekniske, naturvitenskapelige dominans.

Sosialmedisin ble videre det teoretiske grunnlaget for utviklingen av velferdsstatens sosialpolitikk i etterkrigstid.

Professor Rolf Hanao, ved Institutt for sosialmedisin forteller her hva han oppfatter som sosialmedisins «objekt», eller forskningsfelt.

s.a.: Sammenhengen mellom sykdom og samfunn blir etterhvert mer og mer tydelig. Omtrent halvparten av alle sykdomstilfeller er av utpreget miljøbettinget karakter, f. eks. slitasjesykdommer, hjerte- og karsykdommer, visse former for kreft og dessuten nerveplager. Hvilken forståelse har

medisinen for disse sammenhengene?

R.H.: Erkjennelsen om og studier av sykdomsfremkallende faktorer i samfunnet er et tema som samfunnsmedisinen er mye opptatt av. Det medisinske hjelpeapparat er fortsatt ensidig rettet mot behandling, både i primærhelsetjenesten og i sykehus-tjenesten. Men vi har nå tilstrekkelig kunnskap til å kunne sette i gang forebyggende tiltak på mange områder som vil kunne gi merkbare resultater for befolkningen.

— Reparatørfunksjonen er altså fortsatt dominerende. Skjer det ingenting på det forebyggende felt?

— Omfanget av forebyggende helsearbeid er beskjedent. Det er forsømt innenfor alle deler av helsevesenet. Det som er gjort, er ikke kommet bare som et resultat av virksomme helsearbeidere. Når det gjelder bedring av arbeidsmiljøet, gjennom f. eks. arbeidsmiljøloven, så er den kjempet gjennom av Fagbevegelsen. Det samme gjelder i stor grad utviklingen av bedriftshelsetjenesten. Utdanningen av helsepersonell har ikke fulgt med i denne utviklingen. Også innen den primære helsetjeneste gjøres det en god del forebyggende helsearbeid, bl.a. i skolehelsetjenesten, ved helsestasjonene og helserådene. Men her er det også mye ugjørt, kanskje især overfor store miljøforandringer i industriell sammenheng.

— Men hvorfor blir ikke dette arbeidet mer prioritert?

— Det tror jeg har delvis sammenheng med interessekonstellasjonene innenfor helsesektoren, hvem det er som har formulert målsettingene, hva som er drivkraften bak utbyggingen av helsesektoren.

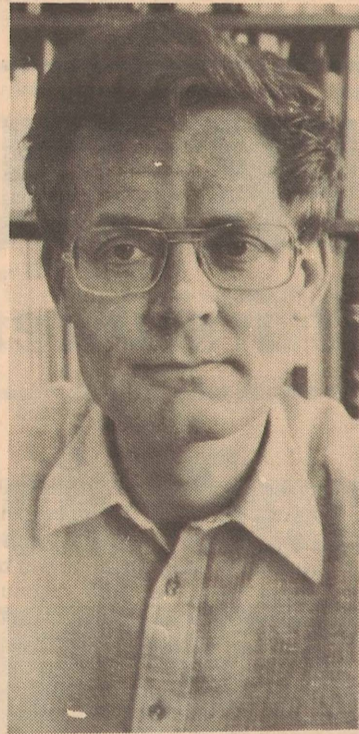
— Nå må du være mer konkret.

— Legeprofesjonen har delvis hatt monopol på målformulering, og også på definering av problemer. Og i denne sammenheng har forebyggende helsearbeid til nå fått for liten plass. Det har hatt liten status blant leger. Det er fortsatt slik at det først og fremst er sykehustjeneste som gir status innenfor legeprofesjonen. Utbyggingen av sykehussystemet har også i stor grad vært styrt av legenes og andre helsepersonell-grupperes faglige interesser. Men det har vært en merkbart økt interesse blant helsepersonell for forebyggende medisin i de seneste år. Det merker en bl.a. på lærere og medisinerstudentene i Tromsø.

— Mener du at den spesialiserte sykehustjeneste er et feilspor i norsk helsepolitikk?

— Det er sikkert at vi i moderne medisin trenger den spesialiserte medisin. Jeg stiller imidlertid spørsmål om spesialisering nødvendigvis krever byråkrati, store institusjoner og høyt ressursforbruk. Jeg tror heller ikke at legene bør være såpass enerådende i prioriteringen av viktige oppgaver innenfor helsetjenesten som de hittil har vært.

— Hvem skal så ha ansvaret for utforming av helsetjenesten, og

spesielt det forebyggende arbeid?

— Delvis vil det være snakk om politiske beslutninger og planlegging på et overordnet plan. Dessuten må kvalifisert personell påta seg ansvar, men ikke bare en enkelt profesjon. I forebyggende helsearbeid trengs kunnskaper fra en rekke andre profesjoner, både helsearbeidere og teknisk utdannede bl.a. Også mht. forebyggende helsearbeid trengs en prioritering. Tiltakene må settes inn der de har mest effekt, det vil si mot de forhold vi i dag positivt vet fungerer sykdomsfremkallende, f. eks. i arbeidsmiljø, ved kosthold, røyking, ugunstige boforhold, farlig trafikk osv. Videre vil jeg peke på at en forutsetning for forebygging er at folk selv engasjerer seg og forstår betydningen. Bedringene av arbeidsmiljøet er i stor grad et resultat av arbeidstakernes eget engasjement.

Medisinske interesser

Medisinerstudentene konstituerende landsmøte 2. mai danna sin egen organisasjon —M.I.O. som samla representanter fra Oslo, Bergen, Trondheim, Tromsø, ble det gitt uttrykk for interessen landet over ved at det gjaldt å få en egen sjon som skal kunne ivareta medisinerstudentenes spetsesser.

Bakgrunnen for danningen av MIO er at medisinerstudenter dag utfører et ikke ubetydelig arbeid innafors helsesektoren. Mye av årsaken til dette ligger i skjellsbehandlninga ligger i hvordan medisinerstudenter avlønnes. Norske Kongsentralforbund (NKS) har et veiledende skriv for medisinerstudenter skal men da det er opp til helsesektoren å følge dette, er det svært varierende.

MIO vil da også primært de me dlønns- og arbeidsfor medisinerstudenter allerede nedlagt et stort å kunne dokumentere de som eksisterer, og sjonens fremste oppgave nærmeste tida blir å finne dan vi skal klare å kom

MEDISINERSTUDIET I TROMSØ — FORSKJELLIG FRA ANDRE STEDER?

Oppstartingen av studiet skjedde i 1973, men ikke uten problemer. Toneangivende medisinske kretser var mot opprettelsen fordi de mente for-

søket var dømt til å mislykkes. De ville heller bygge ut medisinerutdanning i Trondheim. Likevel ble det nedsatt en gruppe som skulle utarbeide studieplan. Denne gruppa besto av leger og studenter som var misfornøyd med opplegget i Oslo og Bergen, hvor klinikk og preklinikk er sterkt adskilt.

MÅLSETTING OG OPPBYGGING

Det ble lagt vekt på at studentene «i løpet av studiet skulle innse at god medisin krever en vitenskapelig, en samfunnsbevisst og en medmenneskelig holdning». Dette utkrystalliserte seg i et opplegg med 4 stadier:

1. (1,5 år) Grunnlagsundervisning med blant annet samfunnsfag
2. (2,5 år) Innehold bl.a. organkurs med samlet biologisk/klinisk gjennomgang, praktisk/klinisk tjeneste i medisin og kirurgi og samfunnsmed. med psykologi, interaksjon, psykopatologi, sosialmedisin og almenmedisin.
3. (0,7 år) 4 mnd. ved lokalsykehus og 2 mnd. hos distriktslege
4. (1,3 år) 3 mnd. til valgfri oppgave, biologiske og kliniske

fag, samfunnsfag med klinisk psykiatri, medisinsk etikk, sosial med. og aksjonsforskning.

Samfunnsmedisinen skulle utgjøre 1/3 av studiet og eksamen skulle være bestått/ikke-bestått. Det viktigste var at planen for studiet blir lagt opp i detalj og måtte følges av undervisningspersonellet. Dette er anderledes enn på andre universiteter. Dette ble gjort for å føre en bevist politikk på hva som skulle være i studiet dvs. hovedvekt på basiskunnskap.

STUDENT-INFLYTELSE

Studentene fikk også innflytelse over innholdet i studiet gjennom å ha like mange mandater som lærerne i studiestyret, som har avgjørende myndighet på dette området.

Det er også faste evalueringer av hvert kurs i studiet med kritikk av undervisningsopplegget.

SAMFUNNSMEDISIN

Vi ville vite litt mer om hva samfunnsmedisinen i studiet bestod av. På ISM snakka vi derfor med førsteamanuensis Egil Arnesen som har vært med under oppbygginga av studiet som utredningssekretær. Han gikk på det tidspunkt sjøl på medisinerstudiet i Oslo, og måtte derfor ta seg et års permisjon.

S.A.: Hva driver dere med her på ISM?

E.A.: En kan vel si vi er en lite helhetelig gruppe grovt delt i på den ene siden Psykiatri som er til-

sluttet Åsgård sykehus og almenmedisin, på den andre samfunnsmedisin bestående av sosialmedisin, forebyggende medisin, medisinsk epidemiologi og statistikk. Forskningsfeltene spenner fra Tromsø-undersøkelsen til undersøkelse av innholdet av blodplater i blodet hos psykiatriske pasienter.

Undervisningen spenner over områder fra helsevesenets oppbygging, diagnostikk, behandling innen psykiatri og almenmedisin, til statistikk og gjennomføring av medisinsk behandling.

S.A.: Har instituttene samme status som de andre medisinske instituttene?

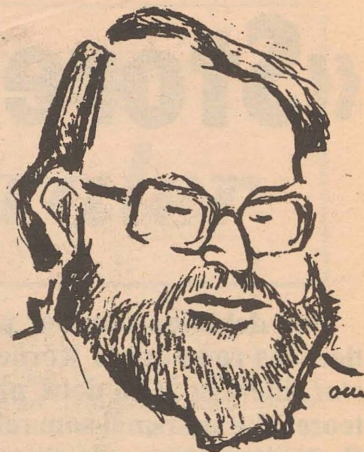
E.A.: Ja, men tradisjonelt har fagene hatt lav akademisk prestisje. Vi var klar over dette problemet da medisinerstudiet ble starta og valgte å styrke disse fagene ved å gi dem et eget institutt.

S.A.: Hva slags kunnskap får medisinerstudentene i Tromsø som ikke blir formidla ved de andre universitetene?

E.A.: Vi legger større vekt på samfunnsmedisin enn hva som er tilfelle ved de andre. Studentene får en mer praktisk opplæring og evne til selvstendig arbeid og vurdering av situasjonen. Den selvstendige oppgaven er også ment å fungere i den rettingen.

KRITISKE STUDENTER

S.A.: Men viser ikke eksamenslesinga at studentene er veldig opp-

hengt i detaljkunnskap. Det skulle vel tyde på at de oppfatter dette som eksakt kunnskap og ikke som delkunnskap som vil bli endret ved mer forskning?

E.A.: En del basiskunnskap skal studentene ha, men det er lettere å gi en oppskrift på hvordan en «redder liv», og få studentene til å lære det, enn til å stille spørsmål om det er sakelig begrunnelse for oppskrifta, og få dem til å analysere denne.

OPPTAKSREGLER

S.A.: Til slutt. Gir ikke opptaksreglene ved studiet et skjevt sosialt opptak av studenter?

E.G.: I dag rekrutteres en skolefink elite fra de øvre sosiale lag til medisinerstudiet. Hovedårsaken er antagelig at yrket fremdeles har høy sosial prestisje og gir som oftest gode lønningsforhold samtidig.

Opptaksreglene favoriserer dem som har råd til å vente med å starte sitt fagstudium. Ønsker en å få en bedre sosial rekrutering tror jeg ordningen med opparbeidelse av tilleggsoppgaver må vekk. Jeg synes loddretning ville være like rettfærdig, og det ville kanskje rette opp den sosiale skjevheten.

udentenes anisasjon

handlingsposisjon med NKS.

Det er også naturlig at MIO tar opp helsepolitiske spørsmål av mere generell karakter. I dagens situasjon med kraftige nedskjæringer innafor helse- og sosialsektoren er det viktig for oss som framtidige helsearbeidere å ta stilling til de utspill som kommer fra sentrale myndigheter. Som samla studentgruppe er det klart vi står mye sterkere enn om hvert enkelt lærested skulle uttale seg. Mulighetene for samla aksjoner er jo også mye større hvis dette skulle bli aktuelt.

Et sentralt spørsmål for oss på møtet i Tromsø var MIOs forhold til NSU. I løpet av debatten kom det fram at det var viktig å markere at MIO ikke ønsket å ta opp studentpolitiske saker. Man mente at selv om NSU i dag fungerer dårlig så er dette mer et uttrykk for en politisk tendens enn et organisatorisk problem. NSU opprettet i sin tid en helsepolitisk gruppe, men denne har vært død i flere år, og mulighetene for en framtidig innordning under NSU ble ikke drøfta på møtet. Vi kan i dag ikke se noe motsetningsforhold mellom NSU og MIO, og de spesielle problemer medisinerstudenter i dag står overfor angående lønns- og arbeidsforhold mener vi best blir ivare tatt av en egen organisasjon utenfor NSU.

Nytt Landsstyre vil bli valgt til høsten, og inntil videre fungerer interimstyret som organisasjonens høyeste organ. Interimstyrets representanter fra Tromsø er Oliver Grundnes og Eva Jacobsen.

Medisinerstudiet:

INTENSJONER OG REALITETER

Intervju med med. stud. Unni Ringberg

Unni Ringberg som går siste året på medisin her i Tromsø, gir i dette intervjuet blant annet svar på hvordan samfunnsmedisin og sosiologi blir trukket inn i undervisningen og sier noe om hva innholdet i disse er. Hun gir også en vurdering av andre viktige sider ved studiet som praksis-perioden og karaktersystemet.

INTEGRERT UNDERVISNING

S.: Hvordan fungerer den integrerte undervisninga i organkursene?

U.R.: Integreringa mellom basalfag (eks. anatomi) og kliniske fag (eks. sykdomslære) er vellykka. Men samfunnsmedisinske emner, fungerer ikke i sammenheng med de andre fagene. Dette er litt avhengig av hvem som underviser. Noen lærere er flinke til å trekke inn f.eks. sosiale konsekvenser av å ha en spesiell sykdom.

SOSIOLOGI

S.A.: Dere har et kurs i sosiologi med lærere fra ISV. Hva blir gjennomgått i det?

U.R.: Først vil jeg si at kurset kom for tidlig i studiet. Vi hadde på det tidspunkt liten innsikt i forskjellige sider ved helsesektoren, og hadde derfor lite å relatere det som ble undervist, til. Dessuten var kritikken av forholdene i helsevesenet for lite konstruktiv. Dette er blitt bedre nå bl.a. ved at deler av undervisningen er flytta lengere ut i studiet. Studentene var godt fornøyd med disse kursa.

Temaene som ble tatt opp i sosiologiundervisninga synes jeg er gode. Det er svært viktig at medisinerstudenter får forelest og diskutert bl.a.: helsevesenets organisering, profesjons-sosiologi, rollemønster og samspill lege-pasient.

SAMFUNNSMEDISIN

S.A.: Har dere i samfunnsmedisin gått inn på hva slags helsevesen samfunnet trenger?

U.R.: Nei, dette har aldri blitt behandla i sin fulle bredde. Enkelte sider av dette er berørt f.eks. i deler av psykiatri-undervisninga. I andre sammenhenger er det påpekt at enkelte behandlingsformer er kostbare. En kan vel også si at spesialisering blir formidlet som positivt fra lærerne.

Det er altså ingen systematisk undervisning om emnet.

S.A.: Hva med undervisning i forebyggende medisin?

U.R.: Enkelte lærere trekker f.eks. fram sammenhengen mellom trafikkskader og dårlig veiplanlegging. Vi får også en del undervisning om typiske arbeidskader og miljøforurensing. Deler av denne undervisninga kunne med fordel vært integrert med klinisk undervisning.

VITENSKAPSTEORI

S.A.: Får dere noe undervisning i medisinske grunnlagsproblemer?

U.R.: I forelesningene får vi lite av dette, men oppgaven i stadium 4 vil dreie seg om dette.

S.A.: Hva med analyser av resultatet av behandlingsmetoder? Er det ikke en mulighet for at enkelte pasienter ville blitt frisk uten behandling og/eller at selve behandlingen ofte har skadevirkninger for pasienten slik at det beste resultatet sett fra pasientens side var å slippe denne?

U.R.: Disse problemene blir sporadisk belyst, men også her er det avhengig av om læreren er spesielt interessert i dette.

HOLDNING TIL PASIENTEN

S.A.: Blir pasienten sett på som en helhet i studiet?

U.R.: Jeg har allerede nevnt no-

en av problemene angående dette i forbindelse med integrert undervisning. Ved siden av den tidligere nevnte undervisning har vi et interaksjonsseminar hvor vi tar opp forhold som mellommenneskelige problemer, sitt eget og andres forhold til døden og holdninger og oppførsel ovenfor pasientene.

PRAKSISEN

S.A.: Dere er utplassert på lokalsykehus og hos distriktslege i til sammen 6 mnd. og skulle derfor kunne si noe om den undervisningen dere får er relevant.

U.R.: Hovedkritikken mot undervisningen er at vi får lagt fram for oss medisinske problemer slik de framtrer på et storsykehus hvor en har mange tekniske hjelpemidler og flere spesialavdelinger.

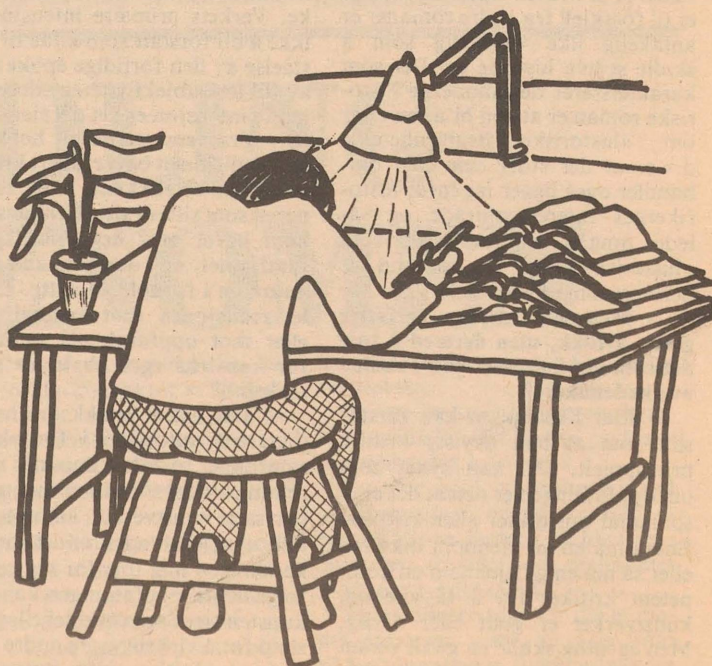
De enkelte sykdommene blir ofte framstilt som klare og avgrensa, mens en som almenpraktiserende lege ofte opplever at det er problematisk å plassere symptomene i «bås». I tillegg er ofte problemene som pasienten har, av psykososial karakter.

Jeg mener at utplasseringen er veldig positiv fordi en forholdsvis tidlig får kjennskap til den virkelige arbeidssituasjon en vil komme i. Etterpå kan en sjøl vurdere hva som er viktig, av det som undervises i siste stadium. Det som kan utsettes på praksis-perioden, er at erfaringene blir for dårlig bearbejdet etterpå.

OPPGAVEN

S.A.: Hva skriver folk om i opp-

Forts. side 10

Ser ikke medisinerstudenten utover fagboka?

«Store kunstverk kan ikke lyge»

Litteraturkritisk intervju med Kjell Lia

Den debatten som har pågått den siste tiden omkring Idar Kristiansens romanserie Kornet og fiskene, blir tydeligvis omfattet av stor interesse. Om dette primært skyldes de interessante litteraturteoretiske spørsmål som reiser seg i denne forbindelse, eller om folk flest tiltrekkes av de til tider usaklige personangrep som kontroversen har ført med seg, skal ikke være gjenstand for vurdering her. Det er imidlertid et faktum at Brenn-kantina var fylt til trengsel den 28. april, da Historisk klubb arrangerte debatt-møte med «den historiske roman» som tema.

I disse dager har Kjell Lia skrevet ferdig sin magistergrads-

— Poenget for Knutsen synes å være at det fins kriterier for vurderingen av den historiske roman. Og kritikken av det aktuelle kunstverk går ut på at det ikke har fylt de krav som det skal fylle, for å være et kunstverk. Idar Kristiansen inntar nærmest romantikkens posisjon: Hans dikteriske formidling av det historiske stoff er mer sann enn historievitenskapens rekonstruksjon.

INNFØRLING ELLER REKONSTRUKSJON

— Dette kan ligne på hovedposisjonene i historismen på 1800-tallet. Der hadde vi for det første den romantiske tendensen, representert ved Schleiermacher, hvor innføling var det sentrale. For det andre hadde vi den vitenskapelige tendensen hvor det viktige var rekonstruksjon. Ranke, som er en forløper for den moderne historievitenskapen, formulerte det slik: Man skulle rekonstruere fortida «wie es eigentlich gewesen ist».

Nils Magne Knutsen tenderer mot å legge vekt på rekonstruksjonen, på det som oppfyller vitenskapens krav. Idar Kristiansen derimot legger vekt på å framstille/dikte det fortidige liv, som ikke er det samme som å beskrive et historisk objekt. Det dikterisk nødvendige kommer med selv om det ikke er historisk korrekt.

— Det synes å ha vært et poeng for kritikerne at disse bøkene er historiske romaner, og at de som sådanne må tilfredsstille sterkere krav til historisk korrekthet enn andre romaner. Går det an å si noe om genren historisk roman i forhold til andre genrer?

— Det er ikke lett. Vi kan ta for oss det tradisjonelle skillet mellom episk, dramatisk og lyrisk diktning. Noen vil si at den episke eller fortellende diktningen handler om det som har hendt, d.v.s. om det fortidige, den dramatiske er rettet mot framtida, mens den lyriske diktningen er samtidrettet (er rettet mot øyeblikkets stemning). Det hører altså med til romanens vesen at den er rettet mot det fortidige. (Selv science fiction-romaner forteller om det som har skjedd og ikke om det som skal skje i framtida). Å si hva en historisk roman er til forskjell fra andre romaner er antakelig like vanskelig som å skulle si hva historie er. Det som karakteriserer den moderne historiske roman er at den bl.a. beretter om «historiske begivenheter», d.v.s. at det stoff som den omhandler også ligger innenfor historikernes interesseområde og således inngår i vår bevissthet som «historisk» eller på forhånd er definert som «historisk».

— Men må ikke en forfatter godta kritikk, uten dermed å føle det som om han blir «tatt i skole» av akademikere?

— Idar Kristiansen kan forstås slik som at han avviser kritikk prinsipielt. Det kan synes som om oppfatningen er den at det er et spørsmål om dikter eller kritiker: Enten må en gå gjennom dikteren eller så må en gå gjennom en kompetent kritiker for å få vite om kunstverket er godt eller dårlig. Men egentlig skulle en gå til verket selv. Da er vi inne på det som Adorno (en av de sentrale grunnleg-

gere av Frankfurter-skolen) kaller for

VERKETS AUTONOMI:

Dikteren har ingen særstilling når det gjelder fortolkning av verket. Dersom han påberoper seg nøkkelen til fortolkning av verket, så tar han feil, verket lever sitt eget liv. Og det kan være mer mening i verket enn det dikteren har ment å legge inn i det. I det hele tatt kan en ikke besvare spørsmålet om sannhetsgehalten i et verk ved å gå veien om dikter-subjektiviteten.

Slik Adorno snakker om verkets

estetikk, betegner det kunstens formale frihet og kanskje særlig med tanke på den funksjonsløshet som gir seg ut fra dens «Zweckmaessigkeit ohne Zweck». Dette begrepet om kunstens autonomi svarer ikke til Adornos «autonomi»-begrep, hvor kunstens autonomi og dens samfunnsmessighet ikke utelukker hverandre.

— Men er verket så autonomt at det ikke kan utsettes for kritikk? Kan man f.eks. ikke kritisere klart reaksjonære evt. fascistiske verk

selv er del av det som kan være ideologi. Dette må være et krav til kritikken: At den ikke selv er del av det som kan kritiseres.

Min mening er at denne oppfatning selv er tradert, den er en del av tradisjonen og kan prinsipielt kritiseres.

— Dette må vel bety at kritikk er umulig?

— Nei!! Det betyr at kritikken muligheter ikke ligger der kritikerne tror, d.v.s. i den vitenskapelige, opplyste, absolutte tilgang til sannheten. Den moderne viten-

avhandling i filosofi. Den har tittelen «Viten og erfaring. Momenter til en undersøkelse av erfaringens hermeneutiske struktur». Og det er ikke minst den estetiske erfaring som her blir tematisert. Hensikten er å vise at den estetiske erfaring, idet den har erkjennelsesfunksjon, er forbilde for det begrep om erfaring som også den vitenskapelige begrepsdannelse er avhengig av. Med utgangspunkt i den aktuelle debatten har Studentavisa hatt en samtale med Kjell Lia, og innledningsvis prøvde vi å skissere posisjonene til de to som først og fremst står mot hverandre i debatten, Nils Magne Knutsen og Idar Kristiansen.

er ikke umiddelbar — men gjennom å gi avkall på herredømmet.

— Hva blir så KRITIKKENS FUNKSJON etter denne oppfatningen?

— Verket representerer som sagt erkjennelse, ikke bare ren formnyttelse. Verket er også henvist på fortolkning. Fortolkning kan iflg. Adorno ikke være subsumpsjon under estetiske kategorier. Verket er kritikk av stilmønstre og også av estetiske kategorier. Om forståelse og fortolkning i utgangspunktet er estetikkens og den begrepsmessige almenhets kritikk av verket, så realiseres den estetiske erfaring som verkets overskridelse av denne kritikken, slik at verkerfaringen er verkets kritikk av den forstående-fortolkende subjektivitet, og er samtidig en erfaring som overskrider subjektivitetens begrepsmessige viten og forandrer denne.

Kritikkens mulighet ligger i formidling av verkinholdet gjennom kunstkritikken. I enheten av verk og kritikk — i enheten av verk og formidling — kommer det erfarte til orde i et språk som for så vidt ikke er kunstens rene, samfunnsuavhengige språk, men som likevel ikke er vitenskapens og politikens forvaltede språk. Det er dette «frigjorte» språk som, gjennom sin metaforikk og sin framstillingskraft, yter en forståelsens åpenhet for ny erfaring.

— I en kritikk av Sartre (og Brecht) siterer Adorno Sartre hvor denne sier at «ingen et øyeblikk må tro at man skulle kunne skrive en god roman som forherliget anti-semittismen». Adorno tilslutter seg dette idet han tilføyer: «Men heller ikke til Moskva — proseneses pris — selv om lovprisningen skjedd før Stalin lot Sinowjew og Bucharin myrde. Den politiske usannhet pletter den estetiske form» (relativt fritt oversatt fra dansk). Her kan det se ut som om man henter begreper utenfra — fra politikens område — for å avgjøre om et verk er godt eller dårlig. Hvordan henger dette sammen med begrepet om «verkets autonomi»?

— Det absolutt sanne politiske standpunkt er ennå ikke realisert, mener Adorno. Hvis kunsten ikke skulle være annet enn reklame for den rette lære, så ville mulighetene til å finne en bedre lære være utelukket. Autonomi betyr ikke at kunstneren ikke skal være politisk engasjert, verkets autonomi betyr derimot at verket overskrider dikterens politiske budskap.

Den autonome kunsten hos Adorno er tenkt i kontrast til det han forstår som kulturindustriens produkter hvis funksjon ikke er samfunnskritikk, men tvangsintegrering i det etablerte systemet, d.v.s. kun reklame for det bestående. Det autonome verket kan ikke forvaltes: Forvaltning er det usanne.

De verk som ikke kan frigjøre seg fra bindinger til politiske standpunkter, har ingen muligheter som verk, men vil falle til propaganda og dermed innordne seg under forvaltningen, det usanne. Dette står i skarp kontrast til det som Adorno anser for å være kunstverk, noe som er uttrykt i ordsitatet om at «grosse Kunstwerke können nicht lügen».

autonomi er det ikke diktersubjektiviteten som taler ut fra et verk, heller ikke er det hans tid eller epoke. Verkets primære intensjon er ikke å bli forstått som kilde til forståelse av den fortidige epoke eller av dikter-subjektiviteten, dets primære intensjon er det det sier.

— Fra venstre radikalt hold har det tradisjonelt blitt reagert kraftig mot geni-estetikken, mot kunstneren som sitter i sitt elfenbenstårn høyt hevet over det som skjer i samfunnet, og i den forstand altså autonom i forhold til dette. Er ikke reaksjonen mot symbolismen eller mot oppfatningen av kunst for kunstens egen skyld en sunn reaksjon?

— Det det er snakk om her er dikterens autonomi i forhold til samfunnet. Adorno kommer mer i retning av det som Kant mente når han sa at kunstverket, i motsetning til bruksgjenstander, er det som ikke har noe mål utenfor seg selv. I følge denne oppfatningen kan ikke kunsten tjene som middel eller redskap for å virkeliggjøre andre mål, f.eks. politiske. Når autonomi-begrepet har tilknytning til Kants

(som kanskje er gode rent formmessig)?

KRITIKKENS ETABLERINGSPROBLEM

— Kritikk skjer ut fra kriterier, d.v.s. den er begrepsmessig. Den estetiske erfaring er almen, men ikke begrepsmessig, d.v.s. den har ingen erkjennelsesfunksjon (Kant og geni-estetikken). Estetisk erfaring er en sak for opplevelsen (for det indre). Adorno mener for det første at den estetiske erfaring har erkjennelsesfunksjon, for det andre er det et poeng for ham at også kritikken må utsettes for mistanken om ideologi (vi snakker her om ideologikritikkens begrep om ideologi, d.v.s. ideologi som falsk bevissthet). Kritikk er en måte å forholde seg til tradisjonen på, slik at vi kan skille mellom det som er sant og det som er falskt i tradisjonen, og slik at vi kan avsløre mytene i tradisjonen. Men problemet blir hvor kritikken befinner seg. Befinner den seg utenfor tradisjonen? Vi snakker nå om det vi kan kalle kritikken etableringsproblem: Den må være etablert slik at den kan være sikker på at den ikke

skap tenker den menneskelige fornuft etter modell av rasjonalismens gudsbegrep, eller av den rene aktualitet (i motsetning til potensialitet) hos Aristoteles. D.v.s. at den menneskelige fornuft er del av det absolutte (Gud), eller ut fra Aristoteles: at alle meningmuligheter allerede er fastlagt. Men skrivekunsten, slik jeg ser den, er kunsten å tilskynde leseren til medtenking av det tenkte. Det betyr for det første at leseren kan tenke langt ut over den vitenskapelige estetikkens og kritikken begrepsapparat — og også overskride dikterens meninger. Denne ytelse er verkets ytelse, ikke dikterens eller den vitenskapelige estetikkens. Kunstnerens ytelse er for så vidt skrivekunst (form-ytelse), men uten at han rår over det språk som saka, stoffet eller materialet kommer til uttrykk gjennom. Den «formende» subjektivitet er her ikke den beherskende subjektivitet, hans bidrag er å finne sakas uttrykk, stoffets, materialets form, og han evner dette ikke i kraft av å ha overvunnet samfunnets falske bevissthet — hans tilgang til saka

BOLIVIA terroriseres av narko-generaler

TELEGRAMAKSJON MOT ARRESTASJON AV BONDELEDERE OG KVINNELEDER

Den 4. mars i år blei den kjente kvinneleideren Julieta Montana og bondeleiderne Casiano Amurrio og Vitaliano Grajeda arrestert i La Paz, hovedstaden i Bolivia i Sør-Amerika. Alle tre risikerer dødsstraff for sitt faglige og politiske arbeide. Julieta Montana er vise-president i Den nasjonale bolivianske kvinneunion (UMBO) og deltok på FN's kvinnekongress i København i sommer.

Casiano Amurrio er leder for Sammenslutningen av uavhengige bolivianske bønder og Vitaliano Grajeda er kasserer i den samme organisasjonen, en av de viktigste bondeorganisasjonene i landet. Ansvarlig for arrestasjonen er General Luis Garcia Meza, president etter kuppet 17. juli ifjor. Bolivianere i eksil har startet en telegramaksjon for å prøve å redde livet til de tre.

Latin-Amerikagrupper i Tromsø har i en henvendelse til alle fagforeninger og politiske partier i Tromsø oppfordret disse til å delta i aksjonen. I den forbindelsen kan det være på sin plass å informere nærmere om situasjonen i Bolivia idag og bakgrunnen for den.

ØKONOMISK OG POLITISK BAKGRUNN

Bolivia tilhørte det mektige Inka-riket som gikk til grunne da spanierne erobret kontinentet på 1500-tallet. Indianerne hadde dyrket jorda i fellesskap men blei etter erobringen festebønder for hvite godseiere. Stillehavs-krigen mot Chile i 1880-åra, krigen mot Brasil i 1890-åra og Chaco-krigen mot Paraguay i 1930-åra var alle infiltrert av amerikanske og europeiske kapitalinteresser og resulterte i tap av land og naturressurser for Bolivia (henholdsvis salpeter, gummi og olje).

Utvinning og eksport av sølv og siden tinn blei fra 1920-åra landets viktigste næring. Produksjonen blei imidlertid styrt av et par «Tinnbaroner» som investerte i foredlingsanlegg og annen industri i Europa og USA. Bolivia har derfor idag en typisk u-landsøkonomi, med stor råvare-eksport (tinn utgjør idag over 60 % av landets inntekter) og svært lite egen foredlings- og forbruksindustri.

Bolivia har siden landet blei en selvstendig republikk i 1825 opplevd nærmere 200 statskupp. De fleste regjeringene i dette århundre har vært høyre-fascistiske militærdiktaturer. «Den bolivianske revolusjon», blei gjennomført av nasjonalistpartiet MNR og fagforeningene (1952-1964) der de viktigste reformene var

AV JORUNN BYE

Husmorkomiteene, som organiserer konene til gruvarbeiderne, har etterhvert blitt berømt for sin innsats i gruvarbeidernes faglige og politiske kamp.

nasjonalisering av gruvene og oppstyking av endel av jorda til fordel for de eiendomsløse landarbeiderne. Regjeringens økonomiske politikk viste seg imidlertid å øke landets avhengighet av amerikansk og europeisk kapital og de fattiges situasjon blei ikke forbedret.

ARBEIDERE, BØNDER OG KVINNER ORGANISERER SEG

Mineralutvinnings store betydning for Bolivias økonomi gav gruvarbeiderne tidlig en strategisk nøkkelposisjon i arbeiderklassens kamp, selv om de ikke er så mange i antall (idag 4 % av yrkesaktiv befolkning). De har utvikla seg til å bli en av de best organiserte og mest politisk bevisste arbeidergrupper i hele Latin-

Amerika. Jordbruket fikk først etter «revolusjonen» en viss betydning for landets økonomi og landarbeiderne organiserte seg først på 1940-tallet. Deres organisering har derfor ikke hatt den samme slagkraft, selv om de utgjør 50 % av yrkesaktiv befolkning. I 1952 blei landsorganisasjonen for alle fagforeninger (COB), dannet, som har som hovedmål et sosialistisk Bolivia.

Kvinnene begynte å organisere seg på 1960-tallet og Den nasjonale bolivianske kvinneunion (UMBO) samler både husmødre, arbeidere og intellektuelle som kjemper mot utenlandsk innblanding i landet, for menneskerettigheter og for bedre forhold for kvinnene. Husmorkomiteene,

som organiserer konene til gruvarbeiderne, har etterhvert blitt berømt for sin innsats i gruvarbeidernes faglige og politiske kamp.

Streikevåpenet er det viktigste og mest benyttede våpenet arbeiderne har for å bedre sine levekår. Svaret de ulike militærregjeringer har gitt er arrestasjoner, utvisning av fagforeningsledere, okkupasjon av gruveyene og massaker.

Massakrene i gruveyen Catavi i 1942 og «St. Hans-massakren» i 1967 er kanskje de best kjente, men langt fra de eneste eksempler på hvilken brutalitet arbeidernes faglige organisering blir møtt med.

SITUASJONEN

IDAG

Bolivia har idag en befolkning

på ca. 5,5 mill. innbyggere, hvorav ca. 85 % er av indiansk avstamning. De fleste av disse lever i ekstrem fattigdom enten de er landarbeidere, gruvarbeidere, gateselgere eller arbeidsledige. 3 av 4 indianere er analfabeter, 4 av 5 indianere er syke. Det hvite mindretallet har den fulle politiske og økonomiske makten.

Gruvarbeidernes situasjon er best kjent og kan tjene som eksempel på og kanskje gi en viss pekepinn om hvilke forhold størstedelen av folket i Bolivia lever under: Gruveyene ligger isolert i høyfjellet, i den største av disse Siglo Veinte arbeider 2.600 for statsselskapet COMIBOL. Boligene, som skal huse 8-10 personer, består av ett rom (4x4 m.) og et enda mindre kjøkken, den har ingen vindu, ikke innlagt vann og toalett og sjelden elektrisitet. Boligene er i stor mangel og dersom arbeideren dør eller mister jobben, blir familien satt på gata. Gjennomsnittlig levealder for gruvarbeideren er 35 år, silikose og ulykker er svært vanlig dødsårsaker. De arbeider 8-timers skift som, når reisetida er medregnet, ofte kommer opp i 14 timer og de har ingen spisepauser (mat er forbudt i gruva). Lønna på 3-400 kr. pr. mnd. strekker ikke til, og for å klare seg må gruvarbeideren ta sesongarbeid på godserne i lavlandet, kvinnene må drive med småhandel og barna må delta i arbeidet og får derfor lite skolegang.

Etter at Hugo Banzers blodige regime (1971-78) blei avslutta har det vært gjennomført valg der sosialdemokratene har fått stort flertall. Kuppet 17. juli i fjor har imidlertid ført landet inn i en håpløshet verre enn noensinne.

General Mezas regjering satser for fullt på narkotika-handel (coca) som er blitt landets viktigste inntektskilde. Regjeringen representerer en neo-fascistisk ideologi som gir seg utslag i rein rasisme. Man oppmuntrer til Sør-Afrikansk immigrasjon og land-oppkjøp og driver fødselskontroll blant indianere. Militære ledere er i ferd med å infiltrere og undergrave all politisk og fagforeningsmessig virksomhet. Flere massaker har vært gjennomført, bl.a. 15. januar i år da 9 fagforeningsledere blei drept under et møte i hovedstaden.

Arrestasjonene av de tre lederne i mars er altså ingen enkeltstående episode men et ledd i et forsøk på å knuse et fattig, men sterkt folkeflertall som prøver å utvikle landet i mer demokratisk retning. I denne kampen trenger de internasjonal støtte og det er i denne sammenheng man må se den pågående telegramaksjonen.

KVINNEMISHANDLING ET SAMFUNNSFENOMEN

Vold mot kvinner var tema for et åpent møte i litteraturgruppa ved krisesenteret i Tromsø holdt på Saga i slutten av april. De vel 70 som hadde møtt fram (derav 6 menn!!!) fikk en interessant kveld, der det ble holdt en rekke innlegg om temaene, — kvinnemishandling og samfunnsideologi og voldtekt. Det ble også gitt en kort orientering om krisesenteret i Tromsø.

Av innleiderne hadde Jorunn Seipnes et innlegg om «Kvinnemishandling og samfunnsideologi».

Det ble her pekt på at mishandling av kvinner var et historisk fenomen, som blir understøttet av myter om at kvinner er mannen underlegen på alle plan, og må derfor tuktes. Det ble videre vist til hvordan disse ideene blir båret videre gjennom litteraturen. Manglende respekt for kvinner gjenspeiler seg også i de norske folkeeventyr, mente Jorunn Seipnes. Også i dag ser en en rekke eksempler på manglende respekt for kvinner blant annet gjennom abortlov-

givninga, sa hun videre.

Det ble også fokusert på at kvinners sosiale prestisje er knyttet til hjemmet, og illusjonen om den vellykkede husmor...

Kate Mevik innledet om den fysiske og psykiske volden. Undersøkelser viser at det er arbeiderklassekvinner som er mest utsatt for mishandling. Det kan imidlertid skyldes at middel- og overklassekvinner har bedre mulighet for å skjule at hun blir mishandla. En av «forklaringsfaktorene» for mishandling er at kvin-

ner «provoserer menn til å slå», en annen forklaringsfaktor er sjalusi, og en tredje alkoholvirkning. Den siste er imidlertid sterkt overdrevet, da undersøkelser viser at de færreste mishandlerne er påvirket av alkohol.

Det siste innlegget omhandlet voldtekt, og myter om voldtekt. Det ble pekt på at kvinners seksuelliv er omgitt av myter, og når en kvinne anmelder en voldtekt blir hun utsatt for granskning og off. avdekking av sitt seksualliv, noe som igjen har ført til at

kvinner vegrer seg mot å anmelde voldtekten.

Denne mystifiseringa av kvinners seksuelliv har ført til psykiske problemer for kvinner.

Det var også kulturinnslag ved ei jentegruppe, dannet av studenter ved Universitetet. Det ble framført viser og dikt som omhandlet kvinners livssituasjon.

Som tidligere sagt var det et meget interessant møte, og vi ser fram til forhåpentligvis flere møter som tar opp kvinnespørsmål på denne måten.

Atompassifisme og fredspolitik

Av Hermann Knutsen, Tore Knutsen og Roar Hagen

Den militære oppbygging fram mot midten av 70-tallet.

Antall raketter i Sovjet og USA:								
	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
Sovjet	35	50	75	100	200	270	300	460
USA	18	63	294	424	834	854	904	1054

1968 1969 1970 1971 1972 1973 1974 1975								
Sovjet	800	1050	1300	1510	1570	1575	1590	1599
USA	1054	1254	1054	1054	1054	1054	1054	1054

(Kilder: «The Military Balance» 1969-70 og 1975-76 og Ray S. Cline «World Power Assessment» (Washington, D. C.: Center for Strategic and International Studies, 1975), side 57.)

Militærproduksjonen i Sovjet og USA 1970-75:

	Sovjet	USA
Tanks	2 500	450
Væpnet personellvogn	3 800	1 450
Artilleri	1 400	160
Helikopter	1 000	600
Taktiske fly	1 000	600
Overflate skip	40	7-8
Rakettubater	7	1

Militærpolitiske spørsmål har i den seinere tid blitt svært aktuelle. Brudd i supermaktenes forhandlinger om begrensning av atompolitikken, invasjon i Afghanistan og Nato-forslaget om utplassering av a-våpen i

Diskusjoner om hvor krigstruselen egentlig kommer fra og hva vi kan gjøre for å motvirke den går høyt, fredsorg. er blitt opprettet.

Etter vårt syn er det både riktig og viktig å mobilisere en bevegelse mot a-våpen. Men vi må vite hva det er slags fenomen vi kjemper mot. Da vil vi nemlig oppdage at nedrustning av a-våpen isolert sett ikke sikrer noe lands befolkning mot invasjon og massedrap.

ÅRSÅKENE TIL KRIG:

Lenin skrev i boka «Imperialisme» at all erfaring fra historien viser at krig ikke er noe isolert ragnarokk, men en fortsettelse av politikken i fredstid og nå med blodige midler.

Krigens lover bestemmes ut fra de pol. mål for krigen. Videre: «Kapitalistene deler ikke opp verden fordi de er særskilt ondskapsfulle, men fordi konsentrasjonsgraden tvinger dem til å bruke denne metoden for å oppnå profitt. De deler opp i samsvar med kapitalens (behov), ut fra styrke, fordi det ikke finnes noen andre metoder under vareprod. og kapitalisme.»

La oss se nærmere på styrkeforholdet mellom supermaktene, økonomisk, militært og politisk:

Total utrustning for bakkestyrker 1975: FIG. 1

Tanks	42 000	9 000
Væpnet personellvogn	41 000	23 000
Artilleri	27 000	9 000
Helikopter	2 300	9 000
Personell: Aktive	4,8 mill.	2,1 mill.
Reserve	7,2 mill.	1,9 mill.

Forsvarsutgifter (anslått) 1975:

Prosent av brutto nasjonalprodukt	15	6
Reell størrelse på forsv.utg. (prosent)	168	100
Strategiske styrker 1975:		
ICBM	1 618	1 054
SLBM (ubatraketter)	784	656
Strategiske bombere	185	375
Mellomdistansbombere	66	645
Kamp- og angrepsfly:		
Kampavskjæringsfly	2 550	374
Antirakettbatterier	64	0
Strategiske SAMbatt.	12 000	0
Taktiske angrepsfly	5 000	2 300

(Kilde: «The Soviet War Machine», London 1978)

En sammenlikning av Sovjet og USAs militærmarkt fra 1980:

	Sovjet	USA
Befolkning	265 500 000	221 600 000
Tot. væpnede styrker	3 609 000	2 000 000
Strategiske landbaserte raketter (ICBM)	1 398	1 054
Strategiske sjøbaserte raketter (SLBM)	1 003	656
Kjernetyske stridskoder	6 000	7 391
Langdistansbombere	156	338
Hæren, mann	1 890 000	800 000
Tanks	50 000	11 759
Store overflatekampskip	289	173
Jagerubater	257	80
	(91 atom	(74 atom
	166 diesel)	6 diesel)
Marine, mann	433 000	528 000
Hangarskip	2	13
Helikopterskip	2	11
Kampfly (marinen)	775	1 200
Flyvåpen, mann	475 000	550 000
Fly	5 000	3 700
US Marines		189 000
Luftforsvarsstyrker	550 000	

(Kilde: International Institute for Strategic Studies)

Vest-Europa er kjente saker. Norges stilling i supermaktenes spenningsfelt blir et stadig mer aktuelt tema.

utviklet seg til å bli nettoimportør av mat.

6) Lønnsutviklingen følger langt fra samme takt i forhold til BNP som profitt, investeringer og off. forbruk.

Kilder: IPW-Berichte nr. 1/72, The USSR in figures, Moskva-78., FN's statistiske årbok fra 1978., US and USSR comparisons of GNP, i SETC bd. 1. Michael R. Dohan: «Soviet economy in a time of change» (SECT) bd. 2.

KONKLUSJON:

Sammenlikning med USA viser at Sovjet er ei supermakt i sterk framgang, økonomisk sett. Rollen som supermakt kommer sterkt fram ved den vekt de har lagt på utbygging av landets produktivkrefter og på militarisering. Ifølge amerikanske kilder går 40 pst. av Sovjets BNP til dette formålet. Det tilsvarende tall i USA er 21 pst.

Sovjet er ei supermakt på framgang, USA er på tilbakegang. La oss se på supermaktenes interesser:

FIG 1

Verden er allerede oppdelt. Sovjets andel av verdens verdiskapning er meget liten og USAs meget stor. Men Sovjet har tatt innpå USA økonomisk og ligger likt i militær styrke — om ikke over. Motsigelsen mellom Sovjets økende styrke og dens svært begrensede innflytelsesfære på den andre siden er skarp. Sovjet har altså vanskelig for å ekspandere i takt med sin indre utvikling på fredelig vis (totalimporten har sunket fra de land som er under deres herredømme fra -70 og utover). Landet har utrolig mye å vinne på en «nyoppdeling». USA vil på sin side aldri tillate at Sovjet kjøper dem ut av gruver, fabrikker og markeder. Derfor kan bare nyoppdeling foregå ved bruk av makt — altså krig.

DET MILITÆRE

STYRKEFORHOLDET:

Oppbygginga av supermaktenes militære styrker gjenspeiler at de skal være tjenlige instrumenter for den imperialistiske pol. deres. Da USA var overlegen i strategiske a-våpen kunne det true Sovjet med total ødeleggelse dersom Sovjet gjorde framstøt som truet USAs interesser. Da Sovjet utvikla et tilsvarende arsenal av ødeleggelsesvåpen måtte USA endre sine militære doktriner.

Etter at Krutsojov ble styrtet satset Sovjet på en storsilt oppbygging av konvensjonelle våpen og av en verdensomspennende marine.

Våpenkapløpet og det aktuelle styrkeforholdet illustreres av følgende oversikt: fig. 2.

Det viser klart at den militære oppbygginga tilpasses Sovjets mål om å fravriste USA hegemoniet og USAs behov for å forsvare sin internasjonale maktstilling.

MYTEN OM FØRSTESLAGSEVNE:

Ut fra å legge ensidig vekt på v-penteknologiens rolle er det skapt ei myte om USA i dag har s. k. førsteslagsevne mot Sovjet i a-våpen. Dette betyr at USA med ett slag skulle kunne sette Sovjets strategiske a-våpenstyrke ut av spill og skade den sovjetiske økonomien så mye at Sovjet vil være ute av stand til å besvare med gjengjeldelsesangrep.

I dag har USA planlagt å plassere sine strategiske a-raketter i underjordiske tunneler slik at Sovjet aldri med sikkerhet vil vite hvor de (MX-systemet) BEFINNER SEG. Men dette kan bety at Sovjet i dag har evne til å ødelegge USA strat. a-raketter.

FREDSPOLITIKK:

Hvordan kan supermaktenes opprustnings og krigsforberedende politikk bekjempes?

Den enorme satsninga på ødeleggelsesvåpen, det ene mer djevelsk enn det andre, er absurd. Men fra supermaktenes synsvinkel er det rasjonell virksomhet for å tjene deres interesser.

Krigens mål er ikke atomragnarokk, men å vinne kontroll over markeder og ressurser. Men dette må ikke få oss til å ha illusjoner om at grusomheten blir mindre, at lidelsene for jordas befolkning blir lettere. En event. tredje verdenskrig vil være en grusom og lidelsesfull hendelse uten sidestykke i historien. Sovjet har nu integrert si-

ne taktiske a-våpen inn i sinvensjonelle styrker. USA i «pakker» med nøytronbombebruk i forsvaret av Vest-Tyskland. «Pakken» vil sjølsagt ikke ramme sovjetiske tanks, men ve enorme tap av sivile ves liv.

De to supermaktene er de tigste kilden til opprustning krig. Derfor må krav om nedrustning rettes mot begge to. Et dig nedrustning av Veste uten tilsvarende fra Warszawa ten kan ikke sies å fremme Parolen «Et atomfritt Europa ei god parole.

Når det gjelder Norge svar bør Norge ha et sterksjonsforsvar som gjør istand til å forsvare seg og dig gjøre oss uavhengig av NATO. Norges rolle i en krom supermaktene blir ikstemt av om vi har militærelasjon som kan være bommen av vår geografiske behet som gjør oss til ett nød oppmarsj område for en kEuropa.

Det kan bare skade fredet når noen setter krav skikkelige sivilforsvar opp motsetning til fredsarbeid selv de som prediker ragg kan ikke utelukke at krigen ler seg på en annen måte hadde tenkt og flesteparten ver. Det vil da bli mange so komme til å trenge mat, h behandlig.

INTERNSJONER---

Forts. fra side 7 gaven?

U.R: Jeg kjenner ikke til alle temaene, men de spenner fra «Hjertets elektrofysiologi» til «Helsevesenet i en flyktningeleir i Libanon». «Temavalget for oppgaven er fritt, og alle oppgavene har hittil blitt godkjent. Kravene til denne er bl.a. at en skal lage en problemstilling, vurdere metoden og at det skal være en skikkelig vurdering av resultatet.

EKSAMENSFORMEN

S.A: Hva mener du om karaktersystemet bestått/ikke-bestått?

U.R: Det er kjempebra. En slipper det konkurransepreget som en fingradert skala føler med seg, samtidig som de uteksaminerte kandidatene har et akseptabelt nivå.

At den teoretiske eksamen etter stadium 2 ikke er oppsplittet, fører til at en får bredere oversikt.

S.A: Tror du at grunnen til at det arbeides mye i kollokvigrupper henger sammen med eksamensformen (få og store)?

U.R: Delvis. Grunnen til denne arbeidsformen er også at det tidlig i studiet er lagt inn fast kollokviarbeid. Studentene finner ut at det-

te er en fin arbeidsmetode er langt mellom eksamene.

STUDENTEMOKRA

S.A: Har studentene re stor innflytelse over studiehold?

U.R: Da vi starta, fikk gjennomslag for våre synspesialt i Studiestyret. I d jeg vi har mindre å si. Det des vel at i startfasen var oppmer flytende og dermed påvirke.

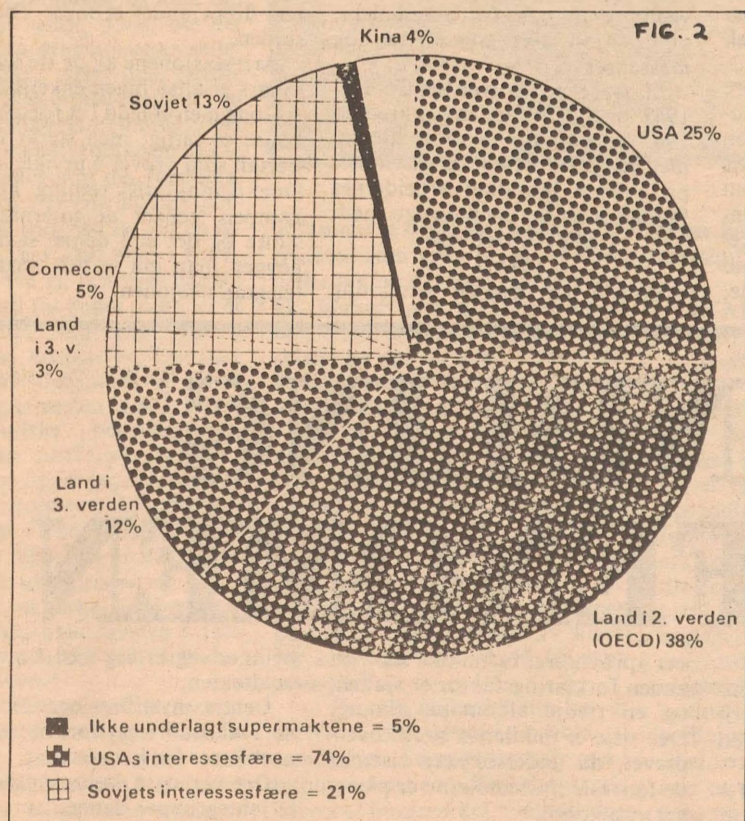
Den muntlige evaluering hvert kurs er mer av ped karakter. Den har fungert S.A: Drives det noe for virksomhet utenom de ne gan?

U.R: Det har vært star kritiske grupper flere gang de har ikke fungert lenge gen.

S.A: Har ikke medisiner Tromsø mer undervisning dre steder, og fører ikke de «mindre viktige» fag lett bl ut av studentene?

U.R: Totaltmetallet i er like stort som i Oslo, m blir gjennomgått på kor bl.a. p.g.a. praksisperiode funnsmedisinske/samfu blir derfor muligens nedp p.g.a. arbeidsmengden.

Hvordan verden er oppdelt — USAs og Sovjets interesser.

Her ser vi USAs og Sovjets andel av verdens samlede verdiskapning beregnet på bakgrunn av alle lands brutto nasjonalprodukt i 1978. Den totale verdiskapning i verden er beregnet til 8459 milliarder dollar. Disse tallene stammer fra USAs utenriksdepartement. Andre beregninger kan gi andre tall. Sovjetiske kilder vil trolig anslå andelen til de land som vi regner til deres interesser til ca. 37 prosent av verdens bruttonasjonalprodukt. Sannheten ligger antagelig mellom de amerikanske og sovjetiske beregninger. Uansett vil Sovjets andel forbli meget liten i forhold til USA.

DEBATT DEBATT DEBATT DEBATT

Er Cuba «reint og rødt»?

Gamle Marx, som har rotert i sin grav temmelig lenge nå, ville utvilsomt ha gjort en ny omdreining ved lesning av NKS kritikk av artikkelforfatterne. Marx poeng er nettopp at politikken ikke kan ses løst fra det økonomiske fundament. Økonomi og maktfordeling setter rammer for våre handlinger.

Tenker man seg handlinger styrt av ren fornuft, må man kritisere gale handlinger for å være styrt av ond vilje. Benyttes denne tenkemåten i politikken, ender den som moralisme. Verden polariseres i en kamp mellom gode og onde krefter.

Når NKS hevder at vi ser Cuba som «ren og rød», sier det mer om NKS måte å vurdere politikk på enn våre artikler om Cuba. Vi har selvsagt ikke fremstilt Cuba (eller noe annet land) som rent og rødt.

NKS tier om det vi skrev om den sosiale, politiske og økonomiske fremgangen på Cuba. Innenrikspolitisk har landet løst alle de fundamentale problemer som U-land i dag sliter med. For opposisjonelle i Latin-Amerika står Cuba som et symbol på at sosialismen kan realiseres på tross av USAs støtte til «gorillaene». Selv væpnet intervensjon har amerikanerne prøvd (Grisebukta 1961).

HANDELSBLOKADEN

Etter revolusjonen i 1959 nasjonaliserte cubanerne deler av industrien. Dermed gikk USA til handelsblokade. Det medførte voldsomme problemer for den cubanske økonomi som var totalt avhengig av USA. Selv brød(!) og frukt ble importert fra USA før revolusjonen.

Valget besto i å forlate det programmet som det cubanske folket hadde gitt sin støtte eller å finne nye handelspartnere. Sovjetunionen ga cubanerne fantastiske økonomiske betingelser, bl.a. med å gi faste priser på sukkeret. Det muliggjorde langsiktig planlegging (at denne støtten ga Sovjet en rekke politiske og strategiske fordeler er en selvfølge).

Handelsblokaden førte altså Cuba rett i armene på Sovjet. Si-

den har favntaket utviklet seg til kjærlighetserklæringer om «evig vennskap».

Det er på denne bakgrunn vi må se Cubas støtte til Sovjets intervensjon i Tsjekkoslovakia og Afghanistan. Når vi forsøker å formidle informasjon fra den andre siden av «mediakløften» betyr det ikke at vi støtter overgrep fra Sovjetunionen.

BRYT HANDELSBLOKADEN

De økonomiske og politiske realiteter gjør det ikke mulig for Cuba å handle «rent og rødt» i alle sammenhenger. Cuba er avhengig av full støtte fra Sovjet selv om utenrikshandelen de siste årene er blitt mer differensiert som følge av at stadig flere land har brutt handelsblokaden. For å gi cubanerne større handlefrihet kan vi arbeide for at også den norske regjering bryter blokaden.

AVSTANDEN

Når det gjelder forholdet til Sovjet, står Cuba likevel i en særstilling sammenlignet med de øst-europeiske land. Det skyldes den store avstanden som hindrer Sovjet i å øve noe militært press på landet.

AFRIKAPOLITIKKEN

NKS påstand om at Cuba deltar aktivt i kamphandlinger i Eritrea stemmer ikke. I mars 1979 holdt EPL og EPLF (de to viktigste frigjøringsbevegelsene i Eritrea) pressekonferanse i Roma og slo fast at «det ikke finnes cubanske tropper i Eritrea».

Vil man være spissfindig, kan man si at den cubanske støtten til Etiopias krigføring mot Somalia indirekte styrker Etiopias krigføring mot eritreerne. Cubas støtte til Etiopia mot Somalia har bred støtte i de afrikanske statene.

OU har i det hele tatt gitt sin fulle tilslutning til Cubas hjelp til flere afrikanske land. Frigjøringa av Angola ville aldri blitt en realitet uten cubanske soldater. Før utenforstående hadde blandet seg inn i kampene var det klart at MPLA sto i ferd med å vinne. MPLA var den eneste frigjøringsbevegelsen som hadde et nasjonalt program og sterk støtte i befolkningen. (1 juni 1975 kontrollerte bevegelsen 12 av 15 provinser). For å hindre MPLAs seier satset USA og Sør-Afrika stort. John Stockwell, CIAs sjef i Angola skrev senere: «MPLA ville ha vunnet uten cubanerne hvis CIA ikke hadde gått inn og satset 31 millioner dollar på å hindre dette».

Frigjøringa av Angola ville aldri blitt en realitet uten cubanske soldater.

I oktober 1975 innleder Sør-Afrika en direkte offensiv mot Angola. Først en måned senere kommer de første cubanske soldatene til landet for å demme opp for angriperne. Cubanerne var utslagsgivende i Angola. Hvis MPLA ikke hadde søkt støtte hos Cuba ville motparten, som var støttet av USA, Sør-Afrika, Zaire, Kina og Frankrike ha seiret.

NKS POLITIKK

NKS høyeste ønske er selvsagt å svekke Sovjet. Dette gjør de ikke ved å raljere over de negative sidene ved Cubas utenrikspolitikk. Sammen med høyresiden i norsk politikk bidrar de bare til å forlenge handelsblokaden mot Cuba.

Som vi har pekt på er det nettopp blokaden som skaper avhengigheten til Sovjet.

NKS politikk resulterer para-

Noe som passer for deg?

UTENLANDS-STUDENTER

Lokalavdeling av FSU (Foreign Students Union) er planlagt opprettet i Tromsø. FSU har eksistert i ett år og arbeider for å forbedre utenlandsstudentenes sosiale og faglige situasjon. Konstitusjon vil finne sted på en generalforsamling i slutten av mai hvor en representant fra FSU Oslo vil være til stede. Utenlandsstudenter, følg med på oppslagstavlene.

Delegatgruppa

STUDENTREVIEN

Arbeidet med studentrevyen er nå kommet så langt at vi holder på med å utarbeide stoffet. Vi er imidlertid fortsatt mottakelig for nye ideer og stoff for å lage en god revy!!!

Interesserte forfattere, skuespillere, smikører(øser) bes henvende seg til Einar Ringø, IFF, Gjennomgangsbygget.

doksalt nok i at Sovjets innflytelse på Cuba styrkes. Mangelen på politisk analyse fører til at man svekker de målene man ønsker å fremme.

Vi ønsker å gi Cuba større handlefrihet gjennom opphevelse av handelsblokaden. For å få dette til, må man gi en edruelig fremstilling av Cuba.

Bjørn Larsen
Hans Petter Saxi

Ny NSU-krets i Tromsø

En ny studiesirkel i regi av Nordisk Sommeruniversitetet er starta i Tromsø. Den teller foreløpig 8 medlemmer og heter på nordisk plan «Socialistisk forskning og institusjonsanalyser.» Hos oss kalles den kort og godt sosialiseringskretsen. Arbeidsområde er individenes sosialisering sett i sammenheng med de samfunnsmessige institusjoner, praksisfelt og kunnskapsystem der forestillingene om normalitet og vellykket sosialisering etableres og vedlikeholdes. Denne vinteren har det samlede tema for sosialiseringskretsene i Norden vært «Kjønnsproduksjon». Vi er opptatt av spørsmål som: Hva

slags kunnskap eksisterer om kjønnene, hvor og når produseres den, og hvordan? Hvilke følger har det at kvinnen historisk i vitenskapens øyne har eksistert som kjønnsvesen, mens mannen betraktes som Mennesket?

Interessen for institusjonenes tvang og maktforhold er også en interesse for kjønnenes frigjøring. I Tromsø starta kretsen opp med å lese Rakel Nordsetns magisteravhandling i psykologi: «Kvinneinteriør», og vil jobbe med den utover våren. Planen er å gå videre med «Mandens historie» av S Kieselberg. Interesserte må gjerne ta kontakt.

NOEN TANKER---

Forts. fra side 6

det rådende vitenskapssyn innen medisinen i dag i aller høyeste grad bygger på metafysiske forutsetninger, nemlig det mekanistiske verdensbilde.

En slik teori må være en eller annen form for «struktur-funksjonalisme». En slik teori ble først utviklet av Aristoteles, men den har vært til stede i større eller mindre grad i hele biologiens og medisins historie. En representant for et slikt syn her i Norge er en person som i en mannsalder har stått i opposisjon til den etablerte medisinen, nemlig Henrik Seyffarth. En av hans siste bøker heter «For pasientens skyld. Mangelsykdommer i nåtidens medisin». Her snakker han, på samme måte som Aristoteles, om «den lovmessige sammenheng mellom funksjoner og struktur». Hans poeng er at biologiske og medisinske fenomener alltid må studeres i sin naturlige sammenheng. Han argumenterer derfor for at medisinstudiet bør inneholde mer om slike elementære funksjoner som det å gå, sitte, arbeidsstillinger osv. Han sier:

«Selv om enkelte leger så vidt mulig undersøker pasientens arbeidsstillinger, må etter hvert dette bli obligatorisk for alle leger... Alle er vi jo enige om at forandringer i funksjon fører til forandring i struktur i muskler og ledd, og det er da lite logisk at vi ikke undersøker pasientens kroppslige funksjoner».

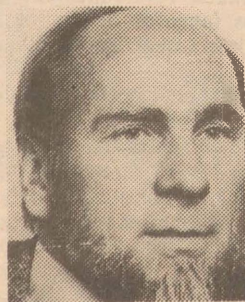
FAKKEL-SERIEN

Norges største serie for orienterende litteratur.

Psykologi, sosiologi og andre samfunnsfag, økonomi, jus, litteratur, historie, norsk og internasjonal politikk m.m.

LES FAKKEL-BØKER! — så er du bedre orientert.

Arne Martin Klausen

Antropologiens historie

En oversikt over antropologiens utvikling fra de eldste tider frem til i dag.

Kr. 69,00

97

GYLDENDAL NORSK FORLAG
Bokhandelen har boken

Hvor er vi?

Søndre Tollbugt. 7 b, 4. etg. Tlf. nr.: 81 715.

Adressen og telefonnummeret til Studentutvalgets kontor, som dessuten brukes jevnlig av NSU-delegatgruppa, Studentavisas redaksjon, Studentidrettslaget og Studentersamfunnet er VIKTIG Å HUSKE FOR ALLE STUDENTER.

MERK — endring av kontortid:

Mandag 11-14.
Torsdag 11-14.

Studentutvalgets lokaler er i Søndre Tollbugt. 7B, 3. etg. Telefonnummer: 81 715.

Vårens vakreste eventyr?

Universitetet samles til ett idrettsrike

For første gang i Universitetets vel ti-årige historie møttes lærere og studenter fra alle instituttene til felles sportslig kiving og underholdning. Studentidrettslaget inviterte til stafettløp en vakker vinterdag i mai og innledet med ett en tradisjon vi håper varer lenge.

I alt stilte 18 lag til start, 12 i eliteklassen og 6 i trimklassen, og studentidrettslaget sier seg godt fornøyd med oppslutninga. Godt over hundre deltakere er respekta-belt, særlig siden løpet ble arrangert for første gang. Løperne i eliteklassen stilte på

startstreken med en porsjon alvor i blikket og lett kribling i magen. Kunne grunntreninga være for dårlig? Kanskje noe uventet, men likefult suverent, tok medisin grunnfags råsterke sekstett en klar seier, vel halvminuttet foran neste lag. Nordlysobservatoriet, som

med sine fem lag — derav et kvinnelag — demonstrerte at fysikken er i orden, kapret andreplassen med sitt førstelag. Kvinne-laget besto forresten av observa-toriets seks hovedfagsstudenter, og vi merker oss at mobiliseringa har vært hundre prosent vellykket der i gården. En utfordring til andre institutt?

Konkurransen i trimklassen — på idealtid — ble aldri slik vi forventet. Fantasirike studenthjerner omgjorde det hele til et slags karneval med fikse kostymer og morsom opptreden. De mange fotografene kunne boltre seg i myldret av motiver, og vi andre tilskuere sto på sidelinjen og humret over geniale påfunn. En gruppe fra ISV lignet en kryssning av oljesjeiker og greske filosofer. Trass i et upraktisk antrekk, arbeidet laget seg gjennom hele stafettløypa. Alle deltok fra start til mål. Medisin grunnfag tok

starteren på ordet — klar, ferdig, gå — alle gikk hele turen. Til tider virket laget noe bakstrevsk. Det buktet seg gjennom løypa som en orm, og for hvert fjerde skritt det skred framover, tok det ett skritt tilbake. Enkelte fryktet for at arrangementet kunne bli langvarig, men alt ble avviklet i rimelig tid før festen senere på kvelden.

Trimklassen viste i det hele tatt en iderikdom og «idrettsglede» vi gjerne skulle sett mer til blant studentene. At STI har satt opp en vandrepokal for eliteklassen, er positivt. Med det markerer STI at første etappe i en forhåpentligvis lang tradisjon er innledet. Men arrangementet i år fortalte jo også at en kombinasjon av mosjon, kultur og uteliv engasjerer mange studenter. Ikke tør vi kalle det masseidrett ennå, men kanskje det kan bli det.

Alf Lund

KLAR, FERDIG, GÅ! Det kribler i magen, men så er man i gang, og det skal vise seg om treninga holder.

Oljealderen har gjort sitt inntog. Denne sjeiken ser ikke ut som han har fått premie. For lite trening og for mye behagelig haremsliv, kanskje?

Åpent brev fra TSI til rektor ved Universitetet i Tromsø

Tromsø-studentenes Idrettslag, TSI, aktiviserer i dag 60-70 studenter fordelt på volleyball, fotball, judo og aikido. I tillegg har styret i TSI mottatt en henvendelse fra ei danse-gruppe hvor det blir spurt om mulighet for at TSI kan ta opp denne gruppen i idrettslaget. Styret i TSI har stilt seg positivt til dette.

Innenfor volleyball har vi 2 serielag, et dame- og et herre-lag. Begge lagene spiller i 3. divisjon fra neste sesong.

Fotball innenfor TSI spilles ikke i serie-sammenheng, men det drives 2 ukentlige treninger gjennom vinterhalvåret. TSI er representert i Studentmesterskapet i så vel volleyball som fotball. Sistnevnte spilte seg fram til finalen i SM i Volda, høsten-80.

Aikido og judo driver både for herrer og damer, og kjører med 2 ukentlige treninger i hele studie-året. Treningene ledes av topp kvalifiserte instruktører som ikke tar betalt. Når det gjelder volleyball og fotball, har ikke medlemmene sett seg råd til å engasjere trener eller instruktør.

Problemet med treningssteder har vi til nå «løst» ved at hver aktivitets-gruppe har skaffet disse selv. Dermed må alle gruppene konkurrere med idrettslag ellers i byen, og resultatet er gitt på forhånd, student-idretten blir ikke prioritert særlig høyt ved tildeling av treningstimer. Dette fører til at TSI har altfor få treningstimer å tilby sine medlemmer, selv med de få studentene vi aktiviserer i dag.

Med andre ord er vår kapasitet sprengt allerede, og ytterligere utvidelse av tilbud på idrettssektoren er utelukket. Som et eksempel kan nevnes at på enkelte volleyball-

treninger har det vært over 25 deltakere, damer og herrer, og gjennomsnittet ligger over 17 deltakere. For å drive effektiv lagtrening bør det ikke være over 10 stykker. Tar man så i betraktning at vi har to volleyball-lag i serien, og at disse har ulike krav til trening, så ser man snart at situasjonen er uholdbar.

TSI har registrert en viss interesse for håndball og basketball blant studentene, men da disse også er hall-idretter, har vi ikke kunnet imøtekomme disse ønsker.

Økonomisk sett er det en stor belastning å ikke ha egne gym-saler eller egen idrettshall. Som et eksempel på dette kan nevnes at de volleyball-kamper som TSI er pålagt å arrangere i serie-sammenheng, koster TSI mellom 500 og 1000 kroner pr. arrangement. Dette gjør også at vi ikke har økonomisk mulighet til å invitere andre student-idrettslag til idretts-utveksling, noe som er ønskelig p.g.a. kontakt med andre høyskoler/universitet. Idrett er også noe som kan representere UiTø utad!

Vi vil gjerne peke på noen fakta, samtidig som vi sammenligner UiTø med andre universitet og høyskoler det er naturlig å sammenligne med:

— NTHI har over 3000 organiserte medlemmer av totalt ca. 4500 studenter. Dette utgjør altså over 67 % av total studentmasse.

TSI har 60-70 aktive, noe som utgjør ca. 4 % av alle studentene. (Vi viser her til det som er skrevet tidligere om sprengt kapasitet).

— Universitetene i Oslo, Bergen og Trondheim har egne idrettshaller og idrettskonsulenter.

Tromsø Lærerhøyskole har 2 gym-saler, 1 svømmebasseng og egne kroppsøvnings-lærere for ca. 600 studenter.

UiTø har 1 «styrke-treningsrom» i Breivika som eneste tilbud til alle studenter ved UiTø.

Vi mener at UiTø i likhet med alle andre høyere undervisningssteder har en klar forpliktelse for tilretteleggelse av muligheten for å drive studentidrett.

Dette kan i første rekke gjøres ved at UiTø går aktivt ut for å hjelpe TSI å skaffe egne treningslokaler. Dette er et absolutt behov hvis studentidretten skal overleve og eventuelt utvikles ved UiTø!

TSI er kjent med at endel skoler i byen har ledig kapasitet på treningssektoren. Vi mener at UiTø står sterkere økonomisk og har større goodwill enn TSI når det gjelder å få leie disse lokalene.

Hovedmålet ved denne henvendelsen er altså å få hjelp fra UiTø for å dekke TSI's akutte behov på kort sikt, ved at UiTø leier egne treningslokaler fra høstsemesteret-81.

På lengre sikt bør UiTø prioritere bygging av egen idrettshall i Breivika i tilknytning til et utendørs idrettsanlegg. Bare på denne måten vil et attraktivt idrettsstilbud etableres for studenter i framtiden.

Vi håper med dette at UiTø sentralt ser alvoret i situasjonen, med de problemer som er beskrevet, og at man har vilje til å løse disse på beste måte. Vi ber derfor om at det opprettes en kontakt mellom styret i TSI og Universitetet sentralt, slik at dette kan diskuteres nærmere.

På vegne av styret i TSI
Inge W. Nilsen
kasserer

Svar til TSI fra Yngvar Løchen

Styret i TSI,

For noen år siden, da vi arbeidet med opprettelsen av Universitetet i Tromsø, gjorde den oppfatning seg gjeldende at vi som var knyttet til universitetet skulle bruke de sosiale og kulturelle tilbud som byen ga den vanlige befolkning fremfor å bygge opp våre egne.

Dette synet omfattet også idretten. Nå har det vist seg at det ikke er enkelt for studentene å finne plass innenfor de lag og på det konkurransenivå som allerede finnes.

Jeg forstår derfor godt det initiativ som her er tatt.

Universitetet har programmene klare for en idrettshall. Men det ser ikke ut for at KUD nå vil prioritere denne på sine bevilgninger. Da måtte eventuelt andre bygg vike plassen, og det forutsetter en ganske omfattende behandling i universitetets organer. Derfor tror

jeg dessverre at det er et stykke frem.

Noe bedre er det med utendørsbane som det går an å få inn mellom de store budsjettpostene. Det arbeides nå med en slik utendørs treningsbane, og vi vil ta opp om denne kan brukes til skøytebane om vinteren. Ellers kan vi nevne at TSI er med i brukerutvalget for 4. byggetrinn.

Dette løser imidlertid ikke problemene nå. Universitetet sentralt vil gjerne forsøke å finne svar på de spørsmål som reises, uten at jeg kan si noe sikkert om hvordan det kan skje. Alle er klar over at universitetets økonomi er blitt langt mer anstrengt enn før.

Men studentenes initiativ er det sympati for, og jeg ser frem til en kontakt der vi kan diskutere problemene.

Yngvar Løchen